

19/0777/5

Antopäivä
29.11.2019

Diaarinumerot
00110/19/4102
00194/19/4102
00296/19/4102
00298/19/4102
00300/19/4102
00323/19/4102
00335/19/4102
00359/19/4102

Asia

Kuntien yhteistä yleiskaavaa koskevat valitukset

Valittajat

1. Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
2. Roger Larsson
3. Bettina von der Pahlen, Kim Thuring, Christina Thuring ja Susann Thuring
4. Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry
5. Anne Sorvari ja Antti Sorvari
6. Landbon omakotiyhdistys ry, Tapio Aaltonen, Pekka Hukkanen, Marko Järvelä, Minna Kaarto, Anne Maria Kanabro, Risto Kettunen, Kalle Koski ja Riikka Sulkamo-Mäkinen
7. Ilse Katharina Ackermann, Ceti Hasselman ja Buster Hongell
8. Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa ry

Päätös, josta valitetaan

Östersundom-toimikunta 11.12.2018 § 4

Östersundom-toimikunta on valituksenalaisella päätöksellään, Vantaan, Sipoon ja Helsingin kaupunginvaltuustojen puollettua sen hyväksymistä, hyväksynyt Östersundomin yhteisen yleiskaavan 9.12.2014 päivätyn sekä 15.12.2017 ja 19.6.2018 muutetun Östersundomin yhteisen yleiskaavan piirustuksen numero 12320 (Helsinki), G19 (Sipoo) ja YK0035 (Vantaa) mukaisena.

Yhteisen yleiskaavan laatimista koskevan kuntien sopimuksen mukaan yleiskaavan hyväksymisestä päättää kuntien yhteinen Östersundomtoimikunta. Hyväksymisen edellytyksenä on, että Helsingin, Vantaan ja Sipoon kunnanvaltuustot ovat päättäneet saman sisältöisillä päätöksillään puoltaa kaavaehdotuksen hyväksymistä.

Päätöksen perusteluissa on kaavaratkaisun keskeisestä sisällöstä todettu seuraavaa:

Östersundomin yhteinen yleiskaava avaa pääkaupunkiseudulle uuden laajentumissuunnan itään. Kaava mahdollistaa asuntojen rakentamisen n. 80 000–100 000 uudelle asukkaalle ja n. 15 000–40 000 uutta työpaikkaa kaava-alueella. Samalla kaava osoittaa mittavia alueita virkistykseen, ulkoiluun ja luonnonsuojeluun. Kaava perustuu tehokkaaseen joukkoliikennejärjestelmään, jonka rungon muodostaa itämetron jatkaminen Mellunmäestä Sipoon Majvikiin. Kaavan toteuttaminen edellyttää metroyhteyden sitovaa toteuttamispäätöstä.

Kaava-alueen pinta-ala on 44,5 km², josta maa-aluetta on noin 39 km². Rakentamisalueita kaavaehdotuksessa on noin 19 km², viheralueita noin 12 km² ja luonnonsuojelualueita noin 4 km². Keskukset ja asuntovaltaiset alueet (16 km²) jakautuvat keskustatoimintojen alueeseen (4 %), kerrostalovaltaiseen (27 %), kaupunkipientalovaltaiseen (32 %) ja pientalovaltaiseen alueeseen (28 %) sekä alueeseen, jonka ominaispiirteet säilytetään (10 %). Kokonaiskerrosalaksi on arvioitu n. 5 900 000–8 100 000 k-m², josta asumista on 4 200 000–5 300 000 k-m². Asuinkerrosala jakaantuu kerrostaloihin (52 %), kaupunkipientaloihin (32 %) ja pientaloihin (16 %).

Rakentamisalueet muodostavat rannikon suuntaisen taajamarakenteen, joka rajoittuu pohjoisessa Sipoonkorven kansallispuistoa reunustavaan metsäalueeseen ja etelässä mereen sekä Mustavuoren ja Östersundomin lintuvesien Natura- ja luonnonsuojelualueisiin. Luontoalueita yhdistävät pohjois-eteläsuuntaiset viherkäytävät jakavat taajamarakenteen osiin. Tehokkain rakentaminen sijoittuu meren ja Porvoonväylän väliselle vyöhykkeelle metroasemien, Uuden Porvoon tien ja uuden pääkadun yhteyteen. Pääosa tästä ydinalueesta on osoitettu keskustatoimintojen alueeksi ja kerrostalovaltaiseksi alueeksi. Sakarinmäen ja Majvikin alueella kerrostalovaltainen alue ulottuu meren rantaan. Sakarinmäestä kehittyy seudullisesti merkittävä keskus. Metrovyöhykkeestä etäämpänä sijaitsevat alueet ovat kaupunkipientalo- ja pientalopainotteisia alueita, jotka kytkeytyvät metrokeskuksiin liityntäliikenteellä.

Yleiskaava osoittaa mittavia alueita virkistykseen, ulkoiluun ja luonnonsuojeluun. Virkistys- ja viheralueiden osuus kaavan maapinta-alasta on noin 30%. Virkistys- ja viheralueiden osuus kaavan kokonaispinta-alasta, selvitysalue ja luonnonsuojelualueet mukaan luettuna on noin 40 %. Kaava-alueen viheralueverkosto muodostuu laajoista yhtenäisistä viheralueista ja niitä yhdistävistä kapeammista vihersormista, jotka myötäilevät purolaaksoja. Viheralueverkosto turvaa ekologisten yhteyksien säilymisen Mustavuoren, Östersundomin lintulahtien sekä Sipoonkorven kansallispuiston välillä. Tärkein etelä-pohjoissuuntainen yhteys liittyy laajaan viheraluekokonaisuuteen, joka ulottuu Uutelasta ja Vartiokylänlahdelta Mustavuoren ja Länsisalmen kautta Sipoonkorpeen muodostaen yhden Helsingin seudun vihersormista.

Valituksissa esitetyt vaatimukset

1. Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Yleiskaavan hyväksymistä koskeva päätös on kumottava maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n, 32 §:n, 39 §:n ja 48 §:n vastaisena sekä luonnonsuojelulain 66 §:n vastaisena.

Luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisen arviointi- ja lausuntomenettelyn johtopäätökset eivät ole välittyneet kattavasti yleiskaavan maankäyttöratkaisuun. Natura-alue ja siihen liittyvä ns. Salmenkallion metsäalue muodostavat erityisesti kehrääjälle tärkeän pesimäympäristön. Kyseinen metsäalue lähiympäristöineen on nykyisin vähäisessä virkistyskäytössä ja Natura-alueen suojelun perusteena olevalle kehrääjälle erinomaista elinympäristöä sopivien, lähellä toisiaan sijaitsevien kallioisten pesimämetsien ja ympäristön monipuolisten ruokailualueiden ansiosta. Kehrääjän tärkein elinympäristö on Salmenkallion, Kantarnäsbergetin ja Kasabergetin-Labbackan muodostama kokonaisuus. Kehrääjän säilyminen Natura-alueella on täysin riippuvainen edellä mainitun kokonaisuuden säilymisestä lajille sopivana ja riittävän rauhallisena pesimäympäristönä. Kehrääjä on maassa pesivänä lajina erittäin herkkä häiriöille ja sen pesimäpaikat sijaitsevat syrjässä asutuksesta ja ihmisten kulkureiteistä. Yleiskaava mahdollistaa suuren väestömäärän lisääntymisen ja osoittaa mittavaa rakentamista Natura-alueen välittömään läheisyyteen. Kaavan toteutuminen merkitsee väistämättä virkistyskäytön määrän moninkertaistumista ja häiriön voimakasta lisääntymistä kehrääjän tärkeissä elinympäristöissä nykyiseen verrattuna.

Luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen arviointi- ja lausuntomenettely osoittaa selkeästi, että kehrääjään kohdistuvien merkittävien vaikutusten lieventäminen edellyttää virkistyskäytön rajoittamista lajin tärkeimmällä elinympäristöllä. Alueet, joilla virkistyskäytön rajoittaminen on merkittävien vaikutusten lieventämiseksi tarpeen, olisi pitänyt osoittaa yleiskaavassa suojelualueena. Sotovien liikkumisrajoitusten asettaminen on mahdollista vain luonnonsuojelualueen rauhoitusmääräyksillä. Muutoin ei ole mahdollista sulkea pois riittävällä varmuudella merkittävästi heikentäviä vaikutuksia.

Natura-arviointi- ja lausuntomenettelyn perusteella on selvää, että Natura-alueen neljä merenlahtea ja niiden rantaniityt ja läheiset pellot muodostavat pesimä- ja levähdysalueena ekologisen kokonaisuuden, jossa monet Natura-alueen suojelun perusteena olevat vesilintu- ja kahlaajalajit voivat ruokaillessaan tai häiriötilanteissa siirtyä nykyisin helposti alueelta toiselle. Merkittävästi heikentävien vaikutusten poissulkeminen edellyttää alueiden osoittamista rakentamattomina pääosin virkistyskäytön tarpeisiin.

Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet Natura-alueeseen kohdistuvat merkittävästi heikentävät vaikutukset voidaan riittävällä varmuudella sulkea pois vain osoittamalla Salmenkallion-Kantarnäsbergetin metsäalueet kaavassa suojelualueena ja muutoin alueet rakentamattomina pääosin virkistyskäytön tarpeisiin. Selvitysaluemerkintä ei tule kyseeseen, koska mitään lisäselvitettävää Natura-alueen ominaispiirteiden säilyttämisen edellytyksistä ei ole käytet-

tävissä olevien selvitysten perusteella. Kehrääjän säilymiselle tärkeät elinympäristöt kattava suojelualuumerkintä voidaan hyvin suunnitella yleiskaavataarkuudella jo tehtyjen selvitysten perusteella. Muulla osalla selvitysalueella sekä Natura-arvioinnin että siitä annetun lausunnon johtopäätökset merkittävästi heikentävien vaikutusten poissulkemisesta perustuvat alueen säilymiseen rakentamattomana, joten mitään lisäselvitettävää ei ole senkään osalta.

Yleiskaavan maankäyttö- ja rakennuslain 39 §:n sisältövaatimukset luonnonarvojen vaalimisen ja ekologisen kestävyuden osalta eivät täyty, mikäli maankäyttöä ei ratkaista suhteessa Natura-alueeseen. Yleiskaava mahdollistaa niin suuren väestömäärän lisäyksen (80 000–100 000), että yleiskaavassa on esitettävä maankäyttöratkaisu ja lieventämistoimenpiteet, joilla Natura alueen suojelun perusteena oleville luonnonarvoille ei aiheudu merkittävää heikentymistä. Toimikunnan vastineessaan esittämä luonnonhoidon ja virkistyskäytön ohjaussuunnitelma ei ole pätevä turvaamaan Natura-alueen ominaispiirteitä ilman kaavassa suunniteltua ja osoitettua maankäyttöä. Kaavamääräykseen perustuvalla luonnonhoidon ja virkistyskäytön ohjaussuunnitelmalla ei voida sitovasti ohjata, eikä varsinkaan rajoittaa maastossa liikkumista kulumiselle tai häiriöille herkällä alueilla, kuten erityisesti kehrääjän tärkeillä elinympäristöillä. Sitovien ja riittävien rajoitusten asettaminen on mahdollista vain luonnonsuojelun rauhoitussäännöksillä. Yleiskaavassa nämä alueet tulee tämän vuoksi osoittaa luonnonsuojeluna. Luonnonsuojelualueelle voidaan sitten tarvittaessa laatia ja vahvistaa hoito- ja käyttösuunnitelma, jossa esitetään luonnon hoidon ja virkistyskäytön ohjaamisen kannalta tarpeelliset toimenpiteet.

Myöskään ajoitusmääräys tarvittavien suojelun alueiden perustamisesta ennen kuin asukasmäärä ylittää 10 000 asukkaan määrän yhden kilometrin etäisyydellä selvitysalueesta ei ole riittävä lievennyskeino, koska jo vähäininkin virkistyskäytön lisääntyminen nykytilanteeseen verrattuna on todennäköisesti erityisesti kehrääjän häiriöherkkyys huomioiden kohtalokasta. Toimiakseen lievennyskeinona virkistyskäytön rajoittamiseksi tarpeelliset suojelun alueet olisivatkin perustettava ennen asukasmäärän kasvattamista.

Yleiskaavaa ohjaa maakuntakaava. Alueelle on hyväksytty Östersundomin 2. vaiheen maakuntakaava, jonka hyväksymispäätöksestä on valitettu. Maakuntakaavan täytäntöönpano on kielletty hallinto-oikeuden päätöksellä 19.10.2018. ELY-keskus on valittanut maakuntakaavasta sen valkoisen alueen osalta. Kyseinen alue vastaa yleiskaavan selvitysalueella. Yleiskaavaratkaisu poikkeaa voimassa olevista maakuntakaavoista. Voimassa olevassa maakuntakaavassa on osoitettu maankäyttö yleiskaavan selvitysalueelle pienentämään huomattavasti vähäisemmän väestömäärän aiheuttamia vaikutuksia. Nyt sallitaan huomattavasti suurempi asukasmäärä eikä siitä huolimatta minimoida haitallisia vaikutuksia.

Östersundom-toimikunta on perustanut päätöksensä maankäyttö- ja rakennuslain kohtaan, jonka perusteella yhteinen yleiskaava voidaan hyväksyä maakuntakaavasta poiketen, mikäli huolehditaan yhteisen yleiskaavan sopeutumisesta maakuntakaavan kokonaisuuteen ja otetaan maakuntakaavan sisältövaatimukset huomioon soveltuvien osien. Yhteinen yleiskaava ei sopeudu voimassa olevan maakuntakaavan kokonaisuuteen salliessaan voimassa olevaan maakunta-

kaavaan nähden huomattavasti suuremman väestömäärän sijoittumisen ja jättäessään huomioimatta voimassa olevan maakuntakaavan varaukset, joilla on osoitettu suojelu-, virkistys- ja maa- ja metsätalousalueet, joilla on ulkoilun ohjaamistarvetta.

Kullakin kaavatasolla on maankäyttö- ja rakennuslaissa asetetut sisältövaatimukset. Yhteinen yleiskaava ei täytä maankäyttö- ja rakennuslain sisältövaatimuksia eikä soveltuvien osin maakuntakaavan sisältövaatimuksia.

Valtioneuvosto teki päätöksen 5.12.2018 Natura 2000 -verkoston Suomen ehdotuksen ja ilmoituksen täydentämisestä ja Natura 2000 -alueiden tietojen tarkistuksista. Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet (F10100065) Natura-alueelle suojelun perusteeksi lisättiin viisi luontotyyppiä ja 15 lintulajia. ELY-keskus on 27.10.2017 antamassaan luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisessa lausunnossa todennut, että vaikka yleiskaavan Natura-arvioinnissa (5.4.2017) on huomioitu myös jo syksyllä 2016 nähtävillä ollut ympäristöministeriön esitys Natura 2000 -verkoston täydentämisestä ja tietojen ajantasaisuudesta, ei arviointia kaikkien uusien suojeluperusteiden osalta ole tehty luonnonsuojelulain edellyttämällä tarkkuudella. Arviointiasiakirjasta puuttuu kokonaan arviointi vaikutuksista merikotkaan ja sääkseen, ja lisäksi kurjen kohdalla on todettu, että puutteellisten tietojen vuoksi vaikutusten merkittävyyttä ei ole voitu arvioida. ELY-keskus edellytti lausunnossaan Natura-arvioinnin täydentämistä jatkosuunnittelussa, mutta tätä ei ole tehty ennen yleiskaavan hyväksymispäätöstä.

Yleiskaavaan liittyvää Natura-arviointia ei edellä esitetty huomioon ottaen voida kaikilta osin pitää asianmukaisena, eivätkä siinä esitetyt johtopäätökset merkittävien haitallisten vaikutusten toteutumatta jäämisestä kaikilta osin perustu sellaisiin unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä tarkoitettuihin täydellisiin, täsmällisiin ja lopullisiin päätelmiin, joilla voidaan hälventää kaikenlainen perusteltu tieteellinen epäily Natura-alueen suojelun perusteena oleviin luonnonarvoihin kohdistuvista merkittävästi heikentävistä vaikutuksista.

Koska yleiskaavaratkaisun heikentäviä vaikutuksia Natura-alueen suojelun perusteena oleviin lintulajeihin ja Natura-alueen linnustollisesti arvokkaaseen aluekokonaisuuteen ei ole riittävästi poissuljettu, on olemassa vaara, että yleiskaavassa osoitetut maankäyttöratkaisut merkittävästi heikentävät suojelun perusteena olevia luonnonarvoja. Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet Natura 2000 -alueella. Östersundom toimikunnan päätös on siten luonnonsuojelulain 66 §:n 1 momentin vastaisena kumottava.

2. Roger Larsson

Yleiskaavan hyväksymistä koskeva päätös on kumottava siltä osin kuin se koskee Krapuojan viherkäytävän laajennusta. Käytävä on säilytettävä nykyisellään 30 metrissä, kuten se on ollut 26.6.2017 päivättyssä luonnoksessa.

Larsson omistaa kiinteistöllä 91-438-1-45 toimivan yrityksen, jolla on 9 000 m² kasvihuoneita sekä noin 5 hehtaaria tuotantoalueita. Laaja viheralue kulkee uuden suunnitelman mukaisesti pitkin Krapuojaa. Viherkäytävä on piirretty siten, että se kattaa suuren osan yrityksen alueesta, käytössä olevat tuotantorakennukset mukaan lukien. Leveällä viherkäytävällä ei ole käytännön

merkitystä. Yleiskaava on tältä osin perustuslain 15 § mainitun omaisuuden suojan vastainen. Päätös ei myöskään huomioi maanomistajan tasapuolista kohtelua koskevaa periaatetta, koska suunnitelma vie kiinteistön pinta-alasta noin 40 prosenttia.

Mikäli yleiskaava saa lainvoiman, voi kaupunki lunastaa Larssonin omistaman tuotantolaitoksen. Tämä merkitsisi yksityisen omaisuuden takavarikointia.

3. Bettina von der Phalen, Kim Thuring, Christina Thuring ja Susann Thuring.

Yleiskaavan hyväksymistä koskeva päätös on kumottava seuraavilta osin:

1. Westerkullan kartanon kiinteistöjen alueelle sijoitetun ekologisen yhteyden alueella sijaitsevan ulkoilualuevarauksen osalta.
2. Westerkullan kartanon peltoaukeille sijoitetun metrolinjauksen osalta.
3. Westerkullan alueen pohjois-luoteispuolelle sijoitetun kerrostalovaltaisen asuntoalueen varauksen osalta siltä osin kuin se sijoittuu nyt rakentamattomalle alueelle sekä tällä alueella sijaitsevan katualuevarauksen osalta.

Westerkullan kartanokeskuksen ja sitä ympäröivien peltoaukeiden muodostama alue on erittäin hyvin säilynyt kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti korvaamattoman arvokas kokonaisuus maassamme, jota myös valittajien toimesta on hoidettu mahdollisimman hyvin sen vanha luonne säilyttäen. Westerkullan alue on luokiteltu esimerkiksi Östersundomin aluetta koskevassa Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavassa maakunnallisesti merkittäväksi kulttuuriympäristöksi. Vaikka vastaavaa lisämerkintää ei ole otettu tähän yleiskaavaan, arvokkaimmalle ja tärkeimmälle kartanon maisema-alueelle Kehä III:n ja Itäväylän välisille peltoaukeille sijoitettu MA-varaus ja Gubbackan alueella oleva viheraluevaraus osoittavat näiden säilytettävien alueiden erityisarvot myös tässä kaavassa.

Vaatimuskohdan 1 osalta valitusta on perusteltu sillä, että kartanon MA peltoaukeiden viereen Gubbackan alueelle osoitettu viheraluevaraus vastaa hyvin sitä mitä ekologisen yhteyden maankäytön ohjaukselta edellytetään. Yleiskaavan tavoitteet eivät edellytä näiden alueiden osoittamista yleiseen tarpeeseen.

Ekologisen yhteyden toteuttamisen kannalta kaavaan sijoitettujen varausten osalta kaavaratkaisu on kuitenkin ristiriitainen ja ongelmallinen siltä osin, kun Westerkullan kartanon maille sijoitettavia ekologisen yhteyden osa-alueita on määriteltävä ulkoilualueiksi. Tällaisia varauksia ovat Itäväylän eteläpuoliset ekologisen yhteyden alueet, jotka sijoittuvat aivan arvokkaimpien Natura 2000 -alueiden kuten Mustavuoren viereen. Lähtökohtana nimenomaan pyynn liikkuemiselle tarkoitetuilla ekologisen yhteyden alueilla on pitänyt olla se, ettei niille voida ohjata yleistä ulkoilua ja virkistyskäyttöä. Tällöin pohjamerkinä käytetty ulkoilualuevaraus on ristiriidassa ekologisen yhteyden tavoitteiden

kanssa. Ohjaamalla alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa virkistyskäyttö mahdollisimman lähelle olemassa olevaa Länsimäen asuinalueita nämä toiminnot voisivat olla yhteensovittavissa.

Herkimmille Natura-kohteille ei tulisi ohjata luontoa kuluttavaa virkistyskäyttöä, vaan pikemminkin pyrkiä rajoittamaan sitä. Natura-arvioinnissa valituksenalaiseen kaavaan otetun merkittävän rakentamisen seurauksena näille alueille kohdistuvaa virkistyskäyttöpaineen lisääntymistä pidettiin suurimpana Natura-luonnonarvoja merkittävästi heikentävänä tekijänä.

Ulkoilualuevarausten sijoittaminen ekologisen yhteyden alueelle ei ole maankäyttö- ja rakennuslain 39 §:n sisältövaatimusten mukainen ratkaisu erityisten luonnonarvojen huomioon ottamisen osalta. Valituksenalainen kaava on näiltä osin myös luonnonsuojelulain 66 §:n vastainen, kun siinä ei riittävällä tavalla ole otettu huomioon ekologisen käytävän toimintaa Natura-alueisiin kohdistuvien suojeluarvoa merkittävästi heikentävien vaikutusten lieventämisessä.

Tältä osin yleiskaava ei myöskään ole perustunut maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:ssä ja maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:ssä edellytetyin tavoin riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin, kun tätä ekologista yhteyttä ei ole riittävästi kaavatyössä otettu huomioon. Yhteystarpeen alkupää on Mustavuoren Natura 2000 -alue, joka on koko alueen luontoarvoiltaan arvokkaimpia kohteita. Valituksenalaisessa kaavassa onkin kyllä esitetty tämän ekologisen yhteyden alkupää Mustavuoren alueelta länsi-luoteeseen, mutta jatkoyhteyttä pohjoiseen ei ole kaavaan merkitty edellä mainitun Vantaan ekologistia yhteyksiä koskevan selvityksen mukaisesti. Ekologisen yhteyden kaavamerkintä on siten jäänyt puutteelliseksi, kun yhteyttä ei olemassa olevan Länsimäen asuinalueen vuoksi ole mahdollista jatkaa länteen eikä se valituksessa poistettavaksi vaaditun uuden kerrostalovaltaisen asuinalueen varauksen vuoksi ole myöskään jatkettavissa pohjoiseen.

Vaatimuskohdan 2 osalta valitusta on perusteltu sillä, että Westerkullan pelto- maisemaan sijoitettu pinnassa ja mahdollisesti vielä korkealla siltarakennelmalla kulkeva metrolinjaus muodostaisi yhden yleiskaavan merkittävimmistä haitallisista maisemavaikutuksista. Jos alueen joukkoliikennemalliksi valitaan metron jatkaminen Mellunmäestä itään, on jatkosuunnittelun yhteydessä pyrittävä kaikin tavoin lieventämään niitä suuria ja pysyviä maisemavaurioita, joita metron ratalinjaus aiheuttaa Westerkullan kulttuurihistorialliselle maisemalle. Ensisijaisesti kohtuuttomat maisemahaitat vältettäisiin maanalaisella vaihtoehdolla ja ellei tämä ole mahdollinen, olisi ratalinjan joka tapauksessa pitänyt sijaita mahdollisimman etäällä tilakeskuksesta ja samalla taas mahdollisimman lähellä Itäväylää.

Valituksenalaiseen kaavaan olisi metrorataa koskevaan kaavamääräykseen tullut vähintään sisällyttää velvoite tarkemmassa suunnittelussa ottaa huomioon alueen maisemalliset ja kulttuurihistorialliset arvot. Lisäksi radan yleispiirteidenkin linjaus olisi tullut siirtää Itäväylän varteen eikä sijoittaa siten, että se halkaisee Westerkullan arvokkaan pelto- maiseman mahdollisimman haitallisesti keskeltä tätä aluetta. Valituksenalainen kaava ei siten tältä osin täytä maankäyttö- ja rakennuslain 39 §:n sisältövaatimuksia rakennetun ympäristön ja maiseman arvojen vaalimisen osalta.

Koska valitusviranomainen ei voi muuttaa kaavan sisältöä, vaan ainoastaan kumota päätöksen, nyt valitusvaiheessa vaaditaan metrolinjauksen osittaista kumoamista ja palauttamista uudelleen kaavavalmisteluun.

Vaatuskohdan 3 osalta valitusta on perusteltu sillä, että tuoreessa Vantaan yleiskaavatyön yhteydessä tehdyssä selvityksessä Vantaan ekologisista yhteyksistä on Gubbackan alueen lisäksi Westerkullan kartanokeskuksen ja Länsimäen asuinalueen väliin sijoitettu ekologinen käytävä no. 59 Mustavuori (Natura 2000) Myllymäki (LUO) - Långmossen Vaarala, jonka on todettu olevan osa maakunnallista ekologista käytäväaluetta. Kerrostalovaltainen asuinalue katkaisisi tämän yhteyden pohjoiseen täydellisesti ja olisi ristiriidassa maankäyttö- ja rakennuslain 39 §:n mukaisten luonnonarvojen vaalimista koskevien kaavan sisältövaatimusten kanssa.

4. Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry

Yleiskaavan hyväksymistä koskeva päätös on kumottava ensisijaisesti kokonaisuudessaan tai ainakin valituksessa ja valituksen liitteessä 1 sekä liitekartoilla esitettyjen luontoarvoja uhkaavien kaavamerkintöjen ja -määräysten osalta. Päätös on määrättävä täytäntöönpanokieltoon valitusten käsittelyn ajaksi ja yleiskaavaa edeltävät kaava-alueita koskevat yleiskaavat on pidettävä voimassa.

Kaava on ristiriidassa voimassa olevan maakuntakaavojen kanssa, maankäyttö- ja rakennuslain riittävien selvitysten vaatimusten ja yleiskaavan sisältövaatimusten, valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden sekä luonnonsuojelulain kanssa. Lisäksi kaava on ristiriidassa myös sellaisten hyväksytyin, mutta vielä valla lainvoimaa olevan, maakuntakaavan merkintöjen kanssa, joista ei ole valitettu.

Asiassa on määrättävä täytäntöönpanokielto, koska Östersundomin tarkempi suunnittelu voi lähteä liikkeelle hyvinkin nopeasti. Lisäksi kaavassa on kirjauksia, jotka oikeuttavat aloittamaan rakentamisen esivalmistelutyöt pelkän yleiskaavan perusteella, jo ennen asemakaavoitusta. Rakentaminen uhkaa luontoarvoja peruuttamattomasti.

Östersundomin yleiskaava on suurelta osin nykyisten lainvoimaisten maakuntakaavojen vastainen. Alueelle on laadittu uusi maakuntakaava, joka ei kuitenkaan ole lainvoimainen, koska siitä on valitettu. Sen vahvistuessa lainvoimaiseksi maakuntakaavaksi yleiskaava olisi silloinkin osittain maakuntakaavan vastainen.

Maankäyttö- ja rakennuslain 48 §:n 2 momentin mukaan kuntien yhteisessä yleiskaavassa voidaan poiketa maakuntakaavasta perustellusta syystä. Ympäristöministeriön oppaan (Maakuntakaavan oikeusvaikutukset) mukaan perusteltuna syynä voidaan pitää lähinnä tilannetta, jossa muutoksen luonne on sellainen, ettei sen ratkaisemista maakuntakaavan muutoksella ole pidettävä tarpeellisena. Yleiskaavan maakuntakaavojen vastaisuutta on kaavoittajan toimesta perusteltu lainvoimaisten maakuntakaavojen väitetyllä vanhentuneisuu-

della. Luonto- ja virkistysarvot, joita maakuntakaavojen kaavaratkaisuilla suojataan, eivät kuitenkaan ole vanhentuneet. Niiden turvaaminen on entistä tärkeämpää tilanteessa, jossa kaava-alueelle aiotaan rakentaa paljon entisiä kaavoja enemmän.

Edellä mainitun oppaan mukaan yhteinen yleiskaava ei kuitenkaan saa vaarantaa maakuntakaavan perustavoitetta, vaan sen on sopeuduttava maakuntakaavan kokonaisuuteen. Yhteisessä yleiskaavassa on otettava huomioon maakuntakaavassa osoitetut alue- ja yhdyskuntarakenteen periaatteet. Uudemmassa kaavoituksessa ehdotettujen ratkaisujen poikkeaminen voimassa olevista maakuntakaavoista ei automaattisesti tee maakuntakaavoista vanhentuneita. Maakuntakaavoittajan selkeänä tarkoituksena on ollut turvata lukuisat Östersundomin alueen tärkeät luontoarvot. Ehdotetussa yleiskaavassa nämä arvot on monin osin jätetty huomioimatta, ja luontoarvoiltaan tärkeitä alueita on pitkälti osoitettu rakentamiseen. Ehdotettu yleiskaava vaarantaa maakuntakaavojen perustavoitteita eikä se sopeudu maakuntakaavojen kokonaisuuteen. Kyseessä ei myöskään ole maakuntakaavan täsmentyminen eikä hyväksyttävä eroavuus maakuntakaavasta.

Esimerkiksi Itä-Uudenmaan voimassa olevassa maakuntakaavassa (vahvistettu 2010) Granöön kohdistuu merkinnät MU ja virkistysaluumerkintä. MU-merkinnällä on kaavassa osoitettu ”maa- ja metsätalousvaltaisia alueita, jotka pääkäyttötarkoituksen lisäksi ovat ulkoilun kannalta maakunnallisesti ja seudullisesti merkittäviä”. Virkistysaluumerkinnällä on osoitettu ”maakunnallisesti ja seudullisesti merkittäviä vapaa-ajan ja luontomatkailun alueita sekä yhdyskunta- ja taajamarakenteen kannalta tärkeitä viheralueita. Alue- ja kohdemerkintöihin liittyy maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen rakentamisrajotus”. Suunnittelumääräyksen mukaan alueen mahdollisessa yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee turvata virkistyskäyttöedellytysten säilyminen, alueen saavutettavuus sekä luonnonarvot. Granöön suunnitellaan täysin toisenlaista käyttöä.

Kaavan vaikutusarvioinneissa on käytännössä jätetty kokonaan huomiotta osa kaavan merkittävimmistä negatiivisista vaikutuksista: Kaavassa esitetyt rakentamis- ja louhinta-alueet sekä muuttavan maankäytön sallivat virkistysalueet tuhoavat mittavan määrän kansainvälisesti arvokkaaseen metsäkokonaisuuteen kuuluvia ja luonnontilaltaan merkittäviä metsiä. Sipoonkorvesta ja siihen liittyvistä metsäalueista tekee kansainvälisesti arvokkaan kokonaisuuden luonnontilaisten, luonnontilaisen kaltaisten tai muuten biologisesti arvokkaiden metsien suuri määrä yhdistettynä niiden sijaintiin eteläborealisella ja hemiborealisella vyöhykkeellä, joiden suojelutaso on maailmanlaajuisestikin heikko.

Etelälaidastaan Porvoonväylään ja uuteen Porvoontiehen rajoittuvan Sipoonkorven-Falkbergsklobbarnan yhtenäisen metsäalueen metsistä kaavan mukaiset rakentamisalueet lohkaisivat toteutuessaan runsaat 8 %. Tätä voi jo sinällään pitää merkittävänä vähennyksenä, jolla on vaikutuksia myös Sipoonkorven Natura-alueen lajistoon. Rakentamisalueet sijoittuisivat huomattavalta osin samankaltaisille arvokkaille metsäbiotoopeille, joita Natura-alueella suojellaan. Näin ne toteutuessaan vähentäisivät merkittävästi tällaisista biotoopeista riippuvaiselle lajistolle soveltuvien alueiden pinta-alaa Sipoonkorven alueella.

Kun laajennetaan tarkastelualuetta koskemaan Sipoonkorpi-Falkbergsklobbar-
nan metsämantereen ohella myös sen ja meren väliin jääviä metsäalueita, jotka
käytännössä kuuluvat ensin mainitun kanssa samaan verrattain yhtenäiseen ja
luonnonarvoiltaan kansainvälisen tason metsäalueeseen, kaavan mukaiset uu-
det rakentamisalueet lohkaisivat tästä metsäkokonaisuudesta noin 15 %.
Tällä keskenään kytkeytyneen ja huomattavilta osin luonnontilaisen kaltaisen
metsäalueen pinta-alan erittäin huomattavalla supistumisella voi odottaa ole-
van merkittäviä vaikutuksia Sipoonkorven kansallispuistoon ja Natura-aluee-
seen. Jo nykyisin vilkkaassa virkistyskäytössä olevien alueiden päälle sijoit-
tuu, yhteensä arviolta 70 000 uuden asukkaan lähiörakentaminen, väistämättä
lisää Natura-alueeseen kohdistaman virkistyspaineen merkittävää kasvua.

Kaavaa varten laaditussa Sipoonkorven Natura-aluetta koskevassa Natura-ar-
viossa nämä vaikutukset on joko sivuutettu tai niiden merkitystä on vähätelty.
Luontodirektiivin ja sen toimeenpanevan luonnonsuojelulain 65 §:n mukaan
arviointi on tehtävä asianmukaisesti, mikä tarkoittaa kattavaa ja tieteellisesti
perusteltua, todennettavissa olevaa selvitystä. Arvioitaessa yhteisen yleiska-
van osalta sen luonnonsuojelulain 65 ja 66 §:n vastaisuutta on myös otettava
huomioon Euroopan unionin tuomioistuimen sekä korkeimman hallinto-oikeu-
den oikeuskäytäntö sekä varovaisuusperiaate.

Luontovaikutusten arvioinnissa mainitut merkittävät haittavaikutukset kaava-
alueen ja sen ympäristön linnustolle johtuvat pääasiassa laajamittaisesta met-
sien hävittämisestä kaavan toteutuessa.

Hältingträskin eteläpuolelle esitettyä louhos- ja maankaatopaikka-aluetta ei ole
vaikutusten arvioinnissa luettu metsäalueen menetykseksi, vaikka sen toi-
minta-ajaksi on arvioitu kymmeniä vuosia kestävä ajanjakso.

Metsäelinympäristöjen luonnetta ja kaava-alueen metsien yleiskuvaa kartoitta-
neiden selvitysten (mm. METSO-selvitykset, osa MALU-selvityksen koh-
teista) ei ole julkaistu kaavan taustaselvityksissä tai vaikutusarvioissa kart-
toina. Näin osallisten ei ole ollut mahdollista muodostaa realistista kuvaa alu-
een metsäelinympäristön todellisesta laadusta ja luonteesta.

Sekä luontovaikutusten arvioinnin että Natura-arvioinnin Natura-luontotyyppi-
pejä kuvaavilla kartoilla suuri joukko boreaalisia lehtoja on osoitettu metsäluh-
diksi. Samoin ainakin jonkin verran metsäluhtia on merkitty boreaalisiksi leh-
doiksi. Luontovaikutusten arvioinnissa on esitetty Porvoonväylän pohjoispuo-
lella Norrbergetin alueella sijaitsevia korpisoita rämeinä. Suurelle joukolle
MALU-kohteita on määritetty virheellinen luontotyyppi. Siten on ilmeistä, että
näihin kohdistuvia vaikutuksia on myös arvioitu väärin.

Porvoonväylän pohjoispuoleisten metsäisten alueiden luontokartoitus sisältää
lukuisia puutteita ja virheitä. MALU-selvityksessä todettuja valtakunnallisesti
ja maakunnallisesti arvokkaiksi todettuja metsäalueita ei ole kaavaratkaisussa
käytännössä huomioitu lainkaan, vaan niistä valtaosa on osoitettu rakentamis-
alueiksi. Yksi esimerkki tällaisesta on Majvikin alueella sijaitseva Suomen
huomattavimpiin kuuluva metsälehmusesiintymä. Metsiltään arvokas, lainvoi-
maisien yleiskaavan suojeluvaraus Västersundomissa on osoitettu kaavassa ra-
kentamisalueeksi. Samoin luontovaikutusten arvioinnissa todettujen, vaikkakin
vajavaiseen kartoitukseen perustuvien, erityisten luonnonarvokeskittymien

päälle on etenkin Porvoonväylän pohjoispuolella osoitettu melko runsaasti rakentamista.

Kaavassa on osoitettu useita luonnoltaan erityisen arvokkaita metsäalueita, etenkin puronvarsi- ja rantalehtoja sekä runsaslahopuustoisia reheviä kangas- metsiä virkistysaluevarauksena, jonka kaavamääräykset sallivat alueiden muuttamisen puistoiksi, viljelypalstoiksi, liikunta-alueiksi ja uimarannoiksi. Edellä mainittujen toimintojen sijoittaminen näille alueille tuhoaisi niiden luontoarvot ja estäisi niitä toimimasta esimerkiksi metsäekologisina käytävinä.

Kaava-alueen metsistä ei joko ole tehty metsien avainlajiryhmien - sammalten, jäkälien ja lahottajasienten - kartoituksia, tai tehtyjen kartoitusten tuloksia ei ole käsitelty kaavan luontovaikutusten arvioinnissa eikä otettu huomioon kaavan ratkaisussa. Esimerkiksi Västersundomin arvokas kääpälake on kaavassa osoitettu rakentamiseen ja erityissuojelulajin lahokaviosammaleen esiintymiä ei ole otettu huomioon lainkaan. Kaava ei siten perustu metsäelinympäristöjen osalta riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin eikä riittävään vaikutusten arviointiin. Kaavan rakentamisalueiksi on osoitettu kohteita, joiden päämaankäyttömuoto ei voi mitenkään olla rakennuskäyttö.

Kaavaa koskevan massojenhallintasuunnitelman pyrkimys massaneutraaliteen kaava-alueen puitteissa on paitsi täysin keinotekoinen, myös tuhoisa kaava-alueen kansainvälisestikin merkittävälle luonnonympäristölle. Massaneutraalius ei voi olla mikään itseisarvo, joka johtaa luonnonympäristöjen tuhoamiseen.

Kaavan rakentamisalueiden toteuttamisesta johtuvan, itse rakennuskohteilla tapahtuvan mittavan louhintatarpeen ja kaavassa esitetyn massiivisen louhosalueen yhteisvaikutuksia ei ole käsitelty asianmukaisella tavalla kaavan vaikutusarvioissa.

Lahokaviosammal (*Buxbaumia viridis*) on äärimmäisen uhanalaiseksi (CR) 2010 luokiteltu luontodirektiivin liitteen II laji. Laji kuuluu myös luonnonsuojelulain 47 §:n mukaisiin erityisesti suojeltaviin lajeihin. Östersundomin kaava-alueelta on tehty kaavaprosessin loppuvuosina (2017) lahokaviosammalselvityksiä niin Helsingin kuin Vantaankin alueelta. Selvitykset eivät ole olleet kattavia, sillä niissä on läpikäyty yhtenä vuotena ja yhdellä käyntikerällä vain osa lajille potentiaalisesti soveliaista metsäalueista. Tästä huolimatta kaava-alue on selvityksissä osoittautunut tärkeäksi lajin tunnettujen itäisten populaatioiden suojelun kannalta.

Yleiskaava-alueelta on tavattu lajia kahdeksan esiintymän verran. Näiden perusteella lajin ekologiaan hyvin perehtynyt kartoittaja on rajannut kuusi lajin ydinaluetta (yht. 46,12 ha). Pääosa lahokaviosammaleen ydinalueista esitetään kaavassa rakennettavaksi. Etenkin kolmen rajatuista ydinalueista eli Gumbölen, Landbokärrin sekä Storängen eteläisen arvojen säilyminen vaarantuu vakavasti. Rakentamisvaraus kattaa myös etelä- ja keskiosan kohteesta Storträsket eteläinen sekä neljäsosan kohteesta Landbo läntinen. Gumbölen ydinalueen eteläosa on kaavassa kerrostalovaltaista aluetta, keskiosa kaupunkipientalojen aluetta ja pohjoisosa pientalovaltaista aluetta. Ydinalueen läheinen sijainti Östersundomin metroasemaan sekä rakentamiselta edellytetty tehokkuus johtanee siihen, että alueen jatkokaavoituksessa ei ole sellaista liikkumavaraa,

joka mahdollistaisi ydinalueen säästämisen. Sama ongelma koskettaa ydinaluetta Störängen eteläinen. Landbokärrin ydinalue on puolestaan kaavoitettu osaksi Landbon eteläpuolista kaupunkientalojen aluetta. Storträsket eteläinen ydinalueen etelä- ja keskiosa ovat puolestaan osa Norrbergetin alueelle kaavoitettua isoa T-alueita (elinkeinotoiminnan alue/teollisuusalue), lisäksi ydinalueen eteläosan poikki esitetään tievarausta. Ydinalueen Landbo läntinen länsiosa on eteläosaltaan kaavassa yhdyskuntateknisen huollon aluetta, pohjoisosaltaan T-alueita.

Kaavamääräyksissä laho-kaviosammalen suojeluvelvoite on kuitattu osana yleistä suunnittelumääräystä, jonka mukaan "Tarkemmassa suunnittelussa on huomioitava: luontodirektiivin liitteen II lajit, liitteen IV a lajien lisääntymis- ja levähdyspaikat, uhanalaiset luontotyypit sekä erityisesti suojeltavat lajit".

Tilanteessa, jossa varsinainen alueiden pääkäyttömuoto on näin voimakkaasti rakentava, ei pelkkä yleinen suunnittelumääräys riitä turvamaan lajin suojelutarpeita siinä laajuudessa kuin yleiskaavatasolla tulisi tehdä. Kaavassa esitetty maankäyttö johtanee näillä aluevarauksilla lähinnä laho-kaviosammalen suojelun minimitoimiin sekä ilmeisiin poikkeuslupamenettelyihin.

Laho-kaviosammalen tunnettujen esiintymien ja lajille tärkeiksi arvioitujen metsien (rajatut ydinalueet) esittäminen kaavan aluevarauksin rakentamiseen näin laajassa mitassa luonnonsuojelulain vastaista, eikä sitä voi kompensoida pelkillä yleisillä suunnittelumääräyksillä. Ratkaisu rikkoo myös selkeällä tavalla yleiskaavan sisältövaatimuksiin sisältyvää luontoarvojen vaalimisveloitetta. Laho-kaviosammalen osalta Östersundomin kaavan ongelmallisuutta lisää se, että lajiin liittyvät selvitykset on tehty vain osassa niistä metsistä, jotka ovat lajille elinympäristöiksi soveltuvia.

Salmenkallion alue, Salmenkallion ja Talosaaren väliset alueet sekä valtaosa Talosaaresta on jätetty kaavassa selvitysalueeksi, jonne kaavaselostuksessa annetaan ymmärtää suunniteltavan rakentamista erillisessä kaavaprosessissa. Aluekokonaisuus on keskeinen osa Östersundomin kaavakokonaisuutta, joten sen rajaaminen selvitysalueeksi on ratkaisuna keinotekoinen. Jo alueen nykyisellä maankäytöllä, mahdollisesta rakentamisen lisäyksestä puhumattakaan, on vaikutusta läheisen Natura 2000 -alueen suojeluarvoihin. Lisäksi alue on keskeinen osa merkittävää Mustavuoren, Kasaberget-Kantarnäsbergetin ja Talosaaren muodostamaa valtakunnallisesti tärkeää luonto-, virkistys- ja maisemakokonaisuutta.

Talosaaren jo nykyisin vähintään seudullisesti merkittävä virkistysalue olisi tullut osoittaa yleiskaavassa sen todellisen statuksen mukaisesti virkistysalueena eikä selvitysalueena. Sen merkitys tulee entisestään kasvamaan, jos Östersundomin alue rakentuu.

Yleiskaavassa on esitetty raskasta rakentamista Uuden Porvoontien pohjoispuolelle Sipoonkorven ja Mustavuoren välisen nykyisen metsäekologisen yhteyden (mukaan lukien Vantaan lainvoimaisen yleiskaavan suojeluvaraus sekä arvokas kääpäalue) päälle, minkä johdosta kyseinen yhteys katkeaisi. Yhteys on esitetty korvattavaksi lännemmäksi, Westerkullan peltojen itäreunaan muodostettavalla metsäekologisella yhteydellä, joka koostuisi alueella jo nyt olemassa olevista metsistä sekä näiden välille luotavista istutusmetsistä.

On esitetty, että kyseisestä uudesta yhteydestä muodostuisi nykyisen yhteyden korvaava yhteys muutamassa vuosikymmenessä. Kaavassa esitettyä ratkaisua ei voi pitää hyväksyttävänä, koska: 1) nykyinen yhteys koostuu merkittävilta osin vanhoista, luonnontilaisen kaltaisista metsistä, ja korvaavan yhteyden kehittäminen vastaavan laatuiseksi vie pitkälti toistasataa vuotta, ei vain muutamaa vuosikymmentä, 2) uusi rakentaminen sijoittuisi lainvoimaisen kaavan suojeluvarauksen ja arvokkaan kääpääalueen päälle. Uudenmaan ELY-keskus on lausunnossaan edellyttänyt, että metsäekologinen yhteys säilytetään nykyisellä paikallaan ja samaa edellyttää myös Östersundomin hyväksytyt, mutta vielä vailla lainvoimaa oleva maakuntakaava. Näitä tulee ekologisen yhteyden osalta noudattaa myös Östersundomin osayleiskaavassa.

Granöhön on yleiskaavassa osoitettu kaavamerkintä, jonka kaavamääräykset mahdollistavat koko yli 200 ha suuruisen metsäisen saaren muuttamisen loma-asuntoalueeksi, majoituspalveluiden alueeksi, hautausmaaksi, ryhmäpuutarha-alueeksi, veneiden talvisäilytysalueeksi jne.– sekä laajan venesatama-alueen sijoittamisen saaren länsirannalle. Kaavamääräykseen on kaavoitusprosessin loppuvaiheessa lisätty jopa: "Alueelle voidaan vähäisemmässä määrin sijoittaa pysyvää asutusta olevaan kylärakenteeseen ja vesiliikenteeseen tukeutuen."

Granön kaavamerkinnät on tehty täysin MALU-selvityksessä. Granö on myös merikotkan pesimäaluetta. Loma-asunto-, ryhmäpuutarha- ja matkailualuevaraus tulee kumota siltä osin kuin se ei sijoitu saaren nykyisten asuinkiinteistöjen ja niihin liittyvien peltojen ja niittyjen alueelle.

Venesatamavaraus ei perustu selvityksiin, sijoittuisi paikkaan, joka on tuulille erityisen altis ja luontoarvoiltaan erittäin merkittävä, ja toisi runsaasti lisää pienveneliikennettä Vuosaaren satamaväylälle, joka on jo sataman oman liikenteen vuoksi ruuhkainen. Lisääntyvän pienveneliikenteen vaikutuksia satamaväylän turvallisuuteen ja toimivuuteen ei ole kaavan yhteydessä selvitetty eikä arvioitu, joten kaava ei tältä osin perustu asianmukaiseen vaikutusten arviointiin.

Yleiskaavaan sisältyy Hältingträskin ympäristön muuttavaa maankäyttöä edustavat kaavavarauksien osalta lukuisia aluevarauksia, joilla varauksen salliman maankäytön toteuttaminen alueen päämaankäyttömuotona olisi ristiriidassa kaavaan sisältyvien yleisten, usein suoraan luonnonsuojelulakiin perustuvien suojelumääräysten kanssa. Tällaisia ovat esimerkiksi valuma-alueeltaan pienehkön ja vedenvaihtuvuudeltaan vaatimattoman Hältingträsk-lammen valuma-alueelle osoitetut asuin-, louhos- ja maankaatopaikkavaraukset.

Lammen valuma-alueelle sijoittuvalla asutuksella ja etenkin lähimmillään vain 100 metrin etäisyydelle lammesta sijoittuvalla louhos- ja maankaatopaikka-alueella tulisi olemaan merkittävästi lammen veden laatua ja/tai lammen tuuli- ja valaistusolosuhteita muuttava, heikentävä vaikutus. Lammelta on tavattu viitasammakkoa ja sirolampikorentoa, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen on luonnonsuojelulain nojalla kielletty. Tätä ei ole kaavaratkaisussa otettu huomioon millään tavoin.

Edellä mainittujen kaavavarausten toteutumisesta aiheutuvat, Hältingträskiin kohdistuvat vaikutukset on vaikutusten arvioinnissa sivuutettu. Kaava ei tältä

osin perustu riittäviin selvityksiin, tutkimuksiin tai vaikutusten arviointiin. Kaavamerkinnät tulee kumota valituskirjelmän karttojen ja liitteiden lähemmin osoittamalla tavalla.

5. Anne Sorvari ja Antti Sorvari

Yleiskaavan hyväksymistä koskeva päätös on kumottava seuraavien merkintöjen osalta. Alueet on kaavoitettava niihin paremmin soveltuvilla käyttötarkoituksilla:

eo-1: Maa-aineksen otto- ja käsittelyalue

et-1: Esirakentamisalue

et-2: Jätevedenpuhdistamo

Yleiskaavamerkinnät ja -määräykset -osioon on tehtävä valituksessa yksilöidyt tekstimuutokset.

Valitusta on pääkohdiltaan perusteltu muun ohella seuraavasti: Östersundomin yhteinen yleiskaava on valmisteltu ja hyväksytty väärässä järjestyksessä. Hyväksytyin maakuntakaavan tulee ohjata yleiskaavaa. Kaava on maakuntakaavan ja yleiskaavan suunnittelusta annettujen ohjeiden vastainen

Maakaatopaikka-alue on ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain, maankäyttö- ja rakennuslain, ympäristönsuojelulain, terveydensuojelulain, maa-aineslain, vesilain, luonnonsuojelulain ja valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vastainen.

Päätös on ympäristöministeriön (2006) julkaiseman Ympäristövaikutusten arviointi kaavoituksessa -oppaan vastainen. Päätös on HSY:n hallituksen hyväksymän "Malli ilmanlaadun huomioonottamiseksi suunnittelussa" vastainen. Päätös on Helsingin uuden ilmansuojelusuunnitelman 2017–2024, vastainen sekä Ympäristöpolitiikan ilmansuojelua koskevien tavoitteiden (Helsingin kaupunginvaltuusto 26.9.2012) vastainen. Päätös on ELY-keskuksen ohjeiden "Ilmanlaatu maankäytön suunnittelussa" vastainen. Päätös on Östersundomin YVA -selvitystyön omien tavoitteiden vastainen ja Suomen merenhoitosuunnitelman vastainen.

Päätös yleiskaavan hyväksymisestä perustuu politiikkaan, jolla Helsingin kaupunki pyrkii saavuttamaan taloudellista hyötyä ja samalla pilaamaan alueen asukkaiden terveyden ja omaisuuden.

YVA-projektissa on käytetty yhteysviranomaisena puolueellista tai epäpätevää tahoa, Uudenmaan ELY-keskusta.

Maakaatopaikan suunnittelussa ei ole pyydetty lausuntoja oletettavasti puolueettomilta asiantuntijatahoilta, kuten Terveyden- ja hyvinvoinnin laitokselta tai Ympäristökeskukselta. Maakaatopaikan suunnittelua on toteutettu ala-arvoisella YVA-selostuksella, joka ei täytä sille laissa määriteltyjä vaatimuksia.

Yleiskaavan selvitystyö "Vaikutusten arviointi, Östersundomin yhteinen yleiskaava 19.6.2018" on puutteellinen ja harhaanjohtava.

6. Landbon omakotiyhdistys ry, Tapio Aaltonen, Pekka Hukkanen, Marko Järvelä, Minna Kaarto, Anne Maria Kanabro, Risto Kettunen, Kalle Koski ja Riikka Sulkamo-Mäkinen

Yleiskaavan hyväksymistä koskeva päätös on kumottava Hälingbergetin maa-aineksen otto- ja käsittelyalueen ja siihen rajautuvan väliaikaisen teollisuus- ja varastoalueen osalta.

Valituksenalaisessa yleiskaavassa määräaikaiselle maa-aineksen otto- ja käsittelyalueelle on osoitettu sijoituspaikka Hälingbergetin kohdalle Porvoonväylän ja Hälingträsk-lammen väliin, Landbon moottoriteliittymän koillispuolelle lähelle Landbon asuinalueita. Hankkeen kokonaispinta-ala on 42,8 ha, josta kaivumaiden sijoitusalue on 22 ha. Kaivumaiden sijoitusalue on hankealueen itäosassa ja toimintakenttä länsiosassa.

Kaavassa osoitettu massojen käsittely- ja väliavarastointialue sijoittuu Hälingbergetin ja Knutersintien väliselle alueelle, joka kaavakartassa on merkitty osittain elinkeinotoimintojen/kaupan alueeksi, osittain pientalovaltaisiksi alueiksi ja osittain ulkoilualueeksi. Alueen yhteyteen on osoitettu sijainti myös puhtaiden ylijäämämaitten loppusijoitusalueelle, joka sijaitsee viheralueella Hälingbergetin kohdalla.

Yleiskaava on maakuntakaavan vastainen. Maakuntakaava ei ole ollut maankäyttö- ja rakennuslain 48 §:n mukaisesti riittävästi ohjeena yleiskaavaa laadittaessa ottaen huomioon, että nyt yleiskaavoitettu maa-aineksen otto- ja käsittelyalue on voimassaolevassa maakuntakaavassa merkitty retkeilyalueeksi. Yhteisessä yleiskaavassa ei ole myöskään esitetty maankäyttö- ja rakennuslain 48 §:n 2 momentin edellyttämiä perusteltuja syitä poiketa maakuntakaavan ohjausvaikutuksesta, jotta poikkeaminen olisi oikeutettua.

Yleiskaava ei täytä maankäyttö- ja rakennuslain 39 §:n 1 momentin edellytystä maa-aineshankkeen lähialueen asukkaiden, päiväkodin ja koulun mahdollisuudesta turvalliseen ja terveelliseen elinympäristöön. Landbon ja Puroniityn asuinalueiden viisi asuinrakennusta sijaitsee 200–300 metrin etäisyydellä hankealueesta ja 36 asuinrakennusta alle 500 metrin etäisyydellä maa-aineksen ottoalueesta. Päiväkoti Landbo sijaitsee alle 300 metrin etäisyydellä hankkeen länsikärjestä, Sakarinmäen koulu sijaitsee alle 700 metrin päässä ja nuorisotalo 740 metrin päässä hankealueesta. Valittu maa-ainesto-alueen sijoitusvaihtoehto VE2 vaikuttaa sijoitusvaihtoehtoista eniten alueen asukkaiden elinoloihin, viihtyvyyteen ja virkistyskäyttöön. Ottaen huomioon, että i) melun ohjeet ylitetään toistuvasti, ii) alueella on jatkuvia hiukkaspitoisuuksien ylityksiä ja iii) toistuvaa tärinää, haitallisilla vaikutuksilla on kokonaisuutena merkittävä vaikutus alueen asukkaiden, koulun ja päiväkodin lasten elinoloihin, viihtyvyyteen ja virkistyskäyttöön, sekä mahdollisuuteen terveelliseen ympäristöön, mikä on valituksenalaisessa yleiskaavassa jätetty huomioimatta. Vuosikymmeniä jatkuvassa maa-aineshankkeessa ei ole kyse väliaikaisesta toiminnasta ja kaavamerkintä on siksikin lainvastainen.

Hankkeen sijoittaminen Östersundomin ulkopuolelle, eli nollavaihtoehto, ei ole edes ollut mukana valituksenalaisen päätöksen perustana olevassa teknistaloudellisessa vertailussa. Selvityksissä ei ole osoitettu, että nollavaihtoehto olisi teknistaloudellisesti kannattamaton. Nollavaihtoehtoa ei ole myöskään

perusteltu VE1–VE3-vaihtoehtoja vastaavasti YVA-selostuksessa, vaan vaihtoehtoa koskevat perustelut ovat huomattavan niukat ja lyhyet. Maa-aines-YVA ei ole täyttänyt ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain ja asetuksen vaatimuksia, ja valituksenalaisen päätöksen perustana oleva maa-aines-YVA ei näin ollen ole riittävä selvitys maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n 2 momentin edellyttämällä tavalla.

Valituksenalainen yleiskaava perustuu riittämättömiin ja harhaanjohtaviin selvityksiin. Hältingträsk on luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeista viitasammakon, kirjoverkkoperhosen, sirolampikorennon tai mahdollisesti lummelampikorennon sekä pohjanlepakon ja vesisiipan esiintymisaluetta. Alueella on myös havaintoja lintudirektiivin liitteen I-lajeista mustakurkku-uikusta sekä metsosta. Lajeja koskevat selvitykset joko puuttuvat kokonaan tai ne on laadittu virheellisesti ja harhaanjohtavasti väärään aikaan tai liian suppealta alueelta. Kirjoverkkoperhosen esiintymiselvityksen laatimisajankohta on ollut liian myöhäinen, sillä perhosten päälentoaika on ollut jo selvityksen ajankohdaksi ohi. Selvityksiä Östersundomin alueen sudenkorennoista, erityisesti sirolampikorennoista tai lummelampikorennoista, ei ole lainkaan tehty. Myös lepakkoselvitys tehtiin liian suppealta alueelta ja liian myöhään, sillä lepakoiden pesimiskausi alkoi olla selvityksen aikana jo ohi ja lepakot poistuneet pesimäkolonioistaan. Viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittämistä ja heikentämistä kaavan johdosta ei ole suljettu pois, ja vaikutukset mustakurkku-uikkuun ja metsoon eivät ole tiedossa. Kaavan aiheuttamia tosiasiallisia vaikutuksia ja yleiskaavan sisältövaatimusten täyttymistä ei ole eikä ole voitu arvioida maankäyttö ja rakennuslain ja luonnonsuojelulain edellyttämällä tavalla, koska valituksenalainen yhteinen yleiskaava ei perustu riittäviin selvityksiin maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n ja maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:n edellyttämällä tavoilla.

Ekologiset yhteydet heikentyvät aiheuttaen Natura-alueiden suojelun suotuisan tason heikentymistä luonnonsuojelulain 65 §:n heikentämiskiellon vastaisesti. Östersundomin alueen kolme ekologista yhteyttä kytkevät toisiinsa kaksi Natura-alueita, Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet -Natura-alueen (FI0100065) ja Sipoonkorven Natura-alueen (FI0100066). Östersundomin alueen mittavalla rakentamisella on selvityksissä todettu olevan suojeluarvoja heikentäviä vaikutuksia. Siten on oletettavaa, että laaja maanlajitusalue Hältingbergetin alkuperäisen ekologisen yhteyden päälle ja viereen tulee heikentämään itäisen yhteyden toimivuutta heikentämiskiellon vastaisesti.

7. Ilse Ackermann, Ceti Hasselman ja Buster Hongell

Yleiskaavan hyväksymistä koskeva päätös on kumottava siltä osin kuin siinä on osoitettu kiinteistöjen 92-410-18-0 Westerkulla ja 91-417-18-3 Labbacka Kehä III:n ja Itäväylän väliin rajautuvalle alueelle sekä Kehä III:n ja Itäväylän välittömään läheisyyteen ulkoilualuetta, maisemallisesti arvokasta peltoaluetta, viheraluetta ja ekologisen yhteyden kehitettäväksi osaksi. Mainitut kaavamerkinnot on muutettava kerrostalovaltaisiksi alueiksi tai muiksi vastaaviksi tehokkaan maankäytön mahdollistaviksi alueiksi ja että Uuden Porvoontien (tie 170) eteläpuolelle osoitettua "paljon tilaa vaativien toimintojen rakentamisalue" kaavamerkintää on laajennettava Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavan

osoittaman TP1-kaavamerkinnän mukaisesti. Toissijaisesti asia on palautettava uudelleen käsiteltäväksi edellä mainittujen alueiden osalta.

Yleiskaava ei vastaa laissa asetettuja vaatimuksia, koska se on maakuntakaavassa osoitetun käyttötarkoituksen vastainen, eikä se edistä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttamista. Lisäksi yleiskaava on monilta osin valituksenalaisen Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavan vastainen. Alue on osoitettu maakuntakaavassa lähes kokonaan taajamatoimintojen alueeksi, eli se on tunnistettu asumiseen, ympäristöönsä soveltuvien työpaikkatoimintojen sekä näihin liittyvien palvelujen ja toimintojen kannalta tärkeäksi alueeksi. Sen sijaan yleiskaavassa alue on osoitettu ulkoilualueeksi, maisemallisesti arvokkaaksi peltoalueeksi, viheralueeksi ja alueeksi, jonka ominaispiirteet säilytetään. Yleiskaavan kaavamerkinnät eivät mahdollista alueeseen kohdistuvaa merkittävää rakentamista. Maakuntakaava ei näin ollen ole ollut ohjeena laadittaessa yleiskaavaa.

Lisäksi yleiskaava aiheuttaa muutoksenhakijoille maanomistajina kohtuutonta haittaa. Vielä ei ole tiedossa, mitkä osat kiinteistöistä tullaan halkomistoitoksessa osoittamaan muutoksenhakijoille, mutta muutoksenhakijoiden tulee pystyä hyödyntämään omistamiaan kiinteistöjä kohtuullisella tavalla. Käytännössä yleiskaava estää tai ainakin merkittävästi rajoittaa muutoksenhakijoiden oikeutta käyttää omistamiaan kiinteistöjä. Tarpeettoman laajat alueiden luonteen ja ominaispiirteet säilyttävät kaavamerkinnät eivät edistä resurssitehokasta yhteiskuntakehitystä.

Kiinteistöt on osoitettu voimassa olevien maakuntakaavojen yhdistelmässä lähes kokonaan taajamatoimintojen alueeksi. Merkinnän kuvauksen mukaan sillä osoitetaan yksityiskohtaista suunnittelua edellyttävät asumiseen, palvelu- ja työpaikka- sekä muihin taajamatoimintoihin varattavat rakentamisalueet. Merkintä sisältää taajamien sisäiset liikenneväylät sekä liikenteen tarvitsemat satama-, huolto-, varikko-, terminaali-, ratapiha- ja muut vastaavat alueet, ulkoilureitit, kevyen liikenteen väylät, paikalliskeskukset, yhdyskuntateknisen huollon alueet, muut erityisalueet, paikalliset suojelualueet sekä virkistys- ja puistoalueet.

Suunnittelumääräyksen mukaan taajamatoimintojen aluetta suunnitellaan asumiseen, ympäristöönsä soveltuvien työpaikkatoimintojen sekä näihin liittyvien palveluiden ja toimintojen alueena. Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen sijoittamalla asuntotuotannon ja muiden toimintojen painopiste olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen, rataverkkoon ja pääväyliin tukeutuen. Uusi rakentaminen ja muu maankäyttö on sopeutettava suunnittelulla ympäristöönsä tavalla, joka vahvistaa taajaman omaleimaisuutta ja turvaa ympäristö-, luonto- ja perinnearvot.

Yleiskaavan kaavamerkinnät eivät mahdollista kiinteistöjen tehokasta käyttöä, vaan ne korostavat alueiden luonteen säilyttämistä. Yleiskaavan kaavamateriaaleihin kuuluvan 19.6.2018 päivätyn vaikutusten arvioinnin mukaan Westerkullan kartano on merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö, joka on lähiympäristöineen osoitettu ominaispiirteiltään säilyväksi alueeksi. Westerkullan vilje-

lyaukea on osoitettu maisemallisesti arvokkaaksi peltoalueeksi, jonka säilyminen avoimena ja viljelykäytössä on maisemakuvan kannalta tärkeää. Määräys mahdollistaa peltojen säilymisen viljelyssä.

Yleiskaavassa on osoitettu Kehä III:n ja kiinteistöjen yli vaakasuunnassa kulkeva maanpäällinen tai maanalainen metrorata sekä metro, jonka ympärille on osoitettu kerrostalovaltainen alue ja keskustatoimintojen alue. Metroradan ympärille on perusteltua osoittaa tehokasta maankäyttöä, jotta alueidenkäytön suunnittelu toteuttaa valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita siltä osin kuin kaavassa luodaan edellytykset väestökehityksen edellyttämällä riittävälle ja monipuoliselle asuntotuotannolle. Kerrostalovaltaisen alueen osoittava merkintä tulee laajentaa kattamaan kiinteistöjen Kehä III:n koillispuolinen alue, joka on tällä hetkellä osoitettu ulkoilualueeksi ja ekologisen yhteyden kehitettäväksi osaksi. Tämä alue on Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavassa suurelta osin on osoitettu "raideliikenteeseen tukeutuvaksi taajamatoimintojen alueeksi", eli yleiskaava on tältä osin myös lainvoimaa vailla oleva Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavan vastainen.

Uuden Porvoontien (tie 170) eteläpuolelle osoitettua "paljon tilaa vaativien toimintojen rakentamisalue" -kaavamerkinnän aluetta tulee laajentaa Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavan osoittaman TP1-kaavamerkinnän mukaisesti.

8. Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa ry

Yleiskaavan hyväksymistä koskeva päätös on kumottava ensisijaisesti kokonaisuudessaan tai toissijaisesti valituksessa yksilöidyn osin.

Östersundomin yhteinen yleiskaava ei noudata voimassa olevia maakuntakaavoja ja on ristiriidassa maankäyttö- ja rakennuslain luonnon monimuotoisuuden ja luonnonarvoja turvaavien tavoitteiden sekä yleiskaavan sisältövaatimusten kanssa. Kaava ei myöskään noudata luonnonsuojelulain Natura-alueisiin liittyviä säädöksiä.

Kaava uhkaa Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet Natura-alueen luontoarvoja, alueen ekologisia yhteyksiä ja Sipoonkorven maakunnallisesti tärkeän lintualueen (MAALI) luontoarvoja. Kaavan keskeiset ongelmat edellä mainituista näkökulmista ovat seuraavat:

Valituksenalainen yleiskaava noudattaa Östersundomin alueelle laadittua 2. vaiheen maakuntakaava. Maakuntakaavan valitusten käsittely on kuitenkin edelleen kesken hallinto-oikeudessa, eikä kyseinen maakuntakaava ole lainvoimainen. Kyseinen Östersundomin alueen 2. vaihemaakuntakaava on lisäksi asetettu täytäntöönpanokieltoon Helsingin hallinto-oikeuden toimesta. Valituksenalainen yleiskaava ei noudata alueella voimassa olevaa maakuntakaavojen yhdistelmää.

Yhteistä yleiskaavaa ei voida hyväksyä maakuntakaavasta poiketen sillä maankäyttö- ja rakennuslain perusteella, että yleiskaavan sopivuudesta maakuntakaavan kokonaisuuteen olisi huolehdittu ja maakuntakaavan sisältövaatimukset olisi otettu huomioon soveltuvin osin. Yhteinen yleiskaava sallii huomattavasti voimassa olevaa maakuntakaavaa suuremman asukasmäärän sijoit-

tumisen kaava-alueelle, eikä huomioi voimassa olevan maakuntakaavan varauksia suojeluun, virkistykseen ja maa- ja metsätalousalueisiin, joilla on ulkoilun ohjaamistarve. Östersundomin yhteinen yleiskaava ei täytä maankäyttö- ja rakennuslain sisältövaatimuksia, eikä soveltuvien osin maakuntakaavan sisältövaatimuksia.

Natura-alueen ympäristössä sijaitsevat luonnonalueet tukevat Natura-alueen suojeluarvoja ja ovat keskeinen osa ekologista kokonaisuutta. Kaavan ratkaisu jättää nämä alueet selvitysalueeksi on kestävä luontoarvojen turvaamisen kannalta. Maankäyttö olisi tullut ratkaista kokonaisuutena yleiskaavatasolla, sillä on mahdollista, että myöhemmin päätettävä selvitysalueen maankäyttö voi merkittävästi muuttaa kaavakokonaisuuden yhteisvaikutuksia linnustoon ja muihin luontoarvoihin.

Erityisesti Natura-alueen perustelaji kehrääjä on erityisen herkkä virkistyskäytön aiheuttamille häirintävaikutuksille, joten sen tärkeimmät esiintymisaluet tulisi turvata tarkoituksenmukaisella kaavamerkinnällä, jolla lähialueilla moninkertaistuvan asukasmäärän liikkumista pystyttäisiin rajoittamaan lajin pesimäalueilla. Myös muut luontoselvityksissä mainitut uhanalaisten tai lintudirektiivin liitteen I lajien esiintymät, kuten pyyreviirit ja Helsingin ainoa säännöllinen sääksireviiri tulevat turvatuiksi vain kaavamerkinnöillä, joiden avulla virkistyskäyttöä on mahdollista ohjata.

Myös Uudenmaan ELY-keskus on edellyttänyt alueen maankäytön ratkaisemista sekä maakuntakaavasta että yleiskaavasta antamissaan lausunnoissa. ELY-keskuksen mukaan selvitysalue olisi tullut merkitä osin suojelualueena ja osin virkistysalueena. Yleiskaavan Natura-arviosta antamassaan lausunnossa ELY-keskus toteaa, että alueen osoittaminen selvitysalueena ei riittävällä varmuudella sulje pois merkittäviä haittavaikutuksia Natura-alueen eheyden ja kehrääjän osalta.

Vaikka koko selvitysalue osoitettaisiin suojeluun ja virkistykseen, kohdistuisi Natura-alueelle haittavaikutuksia moninkertaistuvan virkistyskäytön vuoksi. Lisääntyvän virkistyskäytön aiheuttama häirintävaikutus uhkasi erityisesti rauhallisiin, metsäisiin ympäristöihin sopeutuneiden lajien, kuten kehrääjän, elinmahdollisuuksia. Ei ole mahdollista, että Natura-alueen luontoarvoihin ei kohdistuisi merkittäviä haitallisia vaikutuksia, jos voimakkaasti lisääntyvän virkistyskäytön lisäksi selvitysalueelle päätettäisiin myöhemmin osoittaa lisärakentamista.

Selvitysalue on tärkeä myös koko yleiskaava-alueen ekologisen verkoston kannalta osana kahden Natura-alueen välistä viheryhteyttä.

Valtioneuvosto on 5.12.2018 päättänyt Suomen Natura 2000-verkoston Suomen ilmoituksen täydentämisestä ja Natura-alueiden tietojen täydentämisestä. Mustavuoren lehto- ja Östersundomin lintuvedet Natura-alueen perusteeksi lisättiin täydennyksessä 15 uutta lintudirektiivin 4 artiklan mukaista perustelajia. Esitys tietojen täydentämiseksi on ollut nähtävillä jo vuonna 2016, mutta arviointia ei kaikkien uusien lajien osalta ole laadittu luonnonsuojelulain edellyttämällä tavalla. Kaavan vaikutuksia ei ole arvioitu lainkaan sääksen ja merikotkan osalta, ja kurjen osalta arviointi on puutteellinen, sillä puutteellisten tietojen vuoksi vaikutusten merkittävyyttä lajiin ei pystytty arvioimaan.

Sipoonkorven laaja metsämanner on etelärannikon merkittävimpiä metsälajiston elinympäristöjä ja tärkeä osa Uudenmaan viheryhteyksiä (Ellermaa 2010). Alueen arvo perustuu nimenomaan metsäisen ympäristön laajuuteen ja yhtenäisyyteen, mikä tekee siitä tärkeän elinympäristön monelle suuralle ja rauhallisille metsäalueille vaativille lajeille. Sipoonkorven luontoarvoille on suurta merkitystä myös alueen rehevyydellä ja monin paikoin käsittelemättömillä metsillä. Monien metsäisten lajien, kuten metsäkanalintujen ja pöllöjen, osalta Sipoonkorpi on niiden ylivoimaisesti tärkein keskittymä pääkaupunkiseudulla. Sipoonkorven metsämantereen eteläosien rakentaminen johtaa metsäalan huomattavaan pienenemiseen, millä olisi merkittäviä haitallisia vaikutuksia alueen metsälinnustoon. Vaikutukset ulottuisivat myös Sipoonkorven Natura-alueeseen.

Sipoonkorpi on määritelty maakunnallisesti tärkeäksi lintualueeksi, jonka rajaus ulottuu Uudelle Porvoontielle asti. Yleiskaava osoittaa rakentamista laajasti MAALI-alueen päälle Landbon molemmiin puoliin Uudelle Porvoontielle saakka. Maakunnallisesti arvokkaan luontokohteen arvojen merkittävä heikentäminen ei toteuta maankäyttö- ja rakennuslain tavoitetta merkittävien luontoarvojen turvaamisesta.

Sipoonkorven MAALI-alueen kriteerilajeista kanahaukan, huuhkajan ja kehääjän reviirejä jäisi kaavassa osoitetun asuntorakentamisen alueelle ja siten häviäisivät suoraan rakentamisen seurauksena. Kaikki muut Sipoonkorven MAALI-alueen kriteerilajit (teeri, pohjantikka, idänuunilintu, pikkusieppo) on havaittu rakentamiselle osoitetun alueen välittömässä läheisyydessä.

Laajempia metsäalueita yhdistävät ekologiset yhteydet ovat edellytys Uudenmaan metsäkanalintupopulaatioiden säilymiselle alueella. Toimiakseen niiden tulee olla riittävän leveitä, ekologisilta ominaisuuksiltaan sopivia ja mahdollisimman luonnontilaisia. Metsäkanalinnut ovat linnuksi huonosti liikkuvia ja niiden liikkuminen edellyttää varsinkin pyynn ja metson osalta yhtenäisiä metsäalueita. Metsäalueiden pirstoutuminen alueella vaarantaa metsäkanalintujen tulevaisuuden.

Kaavassa valtakunnallisesti merkittävä metsäekologinen yhteys Mustavuori-Kasabergetin alueelta kohti Sipoonkorpea on toteutettu Västerkullan peltoalueen itäosassa sijaitsevana kehittävänä yhteytenä, joka nykyään on enimmäkseen peltoa ja tai muuta avointa aluetta. Kaavamääräyksen mukaan kehitettävän yhteyden toimivuus tulee varmistaa ennen kuin rakentamisen vaiheistamisalue toteutetaan. Nykyinen metsäekologinen yhteys Kasabergetiltä pohjoiseen koostuu merkittävilta osin hyvin laadukkaista, luonnontilaisen kaltaisista vanhoista metsistä, jotka tukevat lajiston liikkuvuutta. Korvaavan metsäyhteyden kehittyminen avomaalle vaatisi hyvin pitkän ajanjakson (vähintään noin 50–60 vuotta), jotta sen ekologiset olosuhteet jossain määrin vastaisivat nykyistä yhteyttä, tai edes varttuneen metsän linnuston elinympäristövaatimuksia. Arvioitu 20–30 vuotta ei ole riittävä aika luonnontilaisen kaltaisen havumetsän kehittymiseksi, jota huonosti liikkuva metsälajisto tarvitsee päästäkseen siirtymään alueelta toiselle.

Kehitettävän yhteyden toimivuuteen liittyy myös monia, mm. tienylityspaikkoihin ja eläinten käyttäytymiseen, liittyviä epävarmuuksia: ainakin lisääntyvä

virkestyskäyttö häiritsisi todennäköisesti yhteyden toimivuutta. Koska kyseessä on koko kaava-alueen tärkein ekologinen yhteys, olisi sen toimivuus tullut varmistaa kaavaratkaisussa yleiskaavatasolla. Yhteisessä yleiskaavassa nykyisellään toimiva viheryhteys on kaavassa osoitettu kulkemaan tavalla, joka ei mahdollista sen toimivuutta vielä yli puoleen vuosisataan. Uudenmaan ELY-keskus oli edellyttänyt yhteyden säilyttämistä nykyisellä paikallaan yleiskaavasta antamassaan lausunnossa.

Asian käsittely ja selvittäminen

Östersundom-toimikunta on antanut lausunnon valitusten johdosta.

ELY-keskuksen valituksen osalta Östersundom-toimikunta on lausunut muun ohella seuraavaa:

Luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisen menettelyn johtopäätösten välittyminen yleiskaavaan

Natura-arvioinnin tulos on yksiselitteinen: kaavan toteuttaminen ei aiheuta merkittävää haittaa yhteenkään Natura-alueen suojeluperusteena olevaan lintulajiin, kun kaavassa määrätyt lieventävät toimenpiteet toteutetaan. Ainoastaan merkittävää haittaa vähäisempiä vaikutuksia voi aiheutua. Toimikunnan näemyksen mukaan selvitysaluemerkinnän ei voida katsoa olevan luonnonsuojelulain vastainen. Merkinnällä ei Natura-alueesta tehdyn arvioinnin nojalla voida katsoa olevan merkittäviä haittoja Natura-alueen suojelun perusteena olevien luontoarvojen säilymiselle. Merkintä on tarkoituksenmukainen ja turvaa Natura-alueen suojelun perusteena olevien luontoarvojen säilymisen yhdessä muiden selvitysalueita koskevien sekä koko kaava-alueita koskevien määräysten kanssa.

ELY-keskus on katsonut Natura-arvioinnista antamassaan lausunnossa, että yleiskaavaehdotuksen todennäköiset vaikutusmuodot sekä vaikutusalue on arvioinnissa tunnistettu ja arviointi on kohdennettu vaikutusten näkökulmasta oikein. Lausunnossa todetaan lisäksi, että arvioinnissa on huomioitu myös syksyllä 2016 nähtävillä ollut Ympäristöministeriön esitys Natura 2000 -verkoston täydentämisestä ja tietojen ajantasaistamisesta. Lausunnossa edellytetään jatkosuunnittelussa kiinnittämään huomiota uusiin tietolomakkeisiin kirjattujen suojeluperusteisiin. Yleiskaavatyössä on ymmärretty, että ELY on tarkoittanut jatkosuunnittelulla yleiskaavaa tarkempaa suunnittelua. ELY ei nostonut Natura-arvioinnin puutteellisuutta esiin viranomaisneuvotteluissa.

Selvitysalue

Kaava-alueen eteläosassa Natura 2000 -verkostoon kuuluvien alueiden ympäröimä Salmenkallion alue on merkitty selvitysalueeksi, jolla on erityisiä luontoarvoja. Luontoarvojen turvaamiseksi selvitysalueita koskee kaksi ajoitusmääräystä.

Tiettyjen Natura-alueen suojelun perusteena olevien luontoarvojen säilyttäminen edellyttää virkestyskäytön ohjausta selvitysalueella. Natura-arvioinnin pe-

rusteella selvitysalueen luonnonhoidon ja virkistyskäytön ohjauksen suunnitelman toteuttaminen ja sitä koskeva ajoitusmääräys turvaavat Natura-alueen suojeluarvojen, erityisesti kehrääjän, säilymisen yleiskaavan lopputilanteessa, jossa yleiskaavan rakentamisalueet on toteutettu kokonaisuudessaan. Natura-arvioinnissa on huomioitu virkistyskäytön vaikutusmekanismit kasvillisuuteen, luontotyypeihin ja linnustoon sekä ulkoilupaineen lisääntyminen. Natura-arvioinnin mukaan liikuntakäyttäytymistä sekä kasvillisuuden kulumista koskevissa tutkimuksissa on päädytty selkeästi tulokseen, että polut ohjaavat voimakkaimmin ihmisten liikkumista. Ihmiset pyrkivät seuraamaan polkua, mikäli sellainen on ja se johtaa suunnilleen haluttuun suuntaan. Natura-arvioinnin perusteella ei voi vetää johtopäätöstä, että tehokas virkistyskäytön ohjaus edellyttää välttämättä luonnonsuojelun perustamista.

Selvitysalueen jälkimmäisellä ajoitusmääräyksellä varmistetaan, että selvitysalueen tarkempi maankäyttöratkaisu ja suojelun perustaminen eivät jää odottamaan määräämättömäksi ajaksi. Jälkimmäinen ajoitusmääräys on lisätty Natura-arvioinnin jälkeen, joten määräystä ei ole huomioitu Natura-arvioinnissa. Ajoitusmääräys lisättiin lieventämistoimenpiteeksi lausuntovaiheen viranomaisneuvottelun jälkeen. Käytännössä ELY-keskuksen näkemys voidaan ottaa huomioon kiirehtimällä selvitysalueen tarkempaa maankäyttöratkaisua ja suojelun perustamista. Yleiskaavan selvitysaluemerkintä mahdollistaa luonnonsuojelun perustamisen.

Natura-arviointi perustuu aivan oikeaan lähtökohtaan eli selvitysalueen säilymiseen nykyisen kaltaisessa tilassa rakentamattomana. Natura-arvioinnin mukaan suojelun perusteena oleville lintulajeille ja luontotyypeille ei aiheudu merkittävää haittaa. Joidenkin lajien kohdalla tämä edellyttää tiukkaa kulunohjausta, luonnonhoitosuunnitelmia ja huolellista linnuston huomioon ottamista myös osayleiskaavoja tai asemakaavoja laadittaessa. Edellä mainitut lieventämistoimenpiteet sisältyvät selvitysalueen kaavamääräykseen ja ajoitusmääräykseen.

Natura-arvioinnin perusteella ei voida vetää sellaista johtopäätöstä, että selvitysalue on korvattava suojelu- ja virkistysalueilla. Natura-arvioinnin johtopäätöksissä todetaan, että merkittäviä haittoja ei arvioida kohdistuvan yhteenkään Natura-alueen suojeluperusteena esitettyyn lintulajiin. Luontotyyppien osalta todetaan, että silikaattikallioihin arvioidaan kohdistuvan korkeintaan kohtalaisia haitallisia vaikutuksia varovaisuusperiaatteen mukaan. Lisääntyvä ulkoilu voi lisätä kulumista myös borealiset lehdot -luontotyyppillä, mutta vaikutusten arvioidaan olevan korkeintaan vähäisiä. Edelleen arvioinnissa todetaan, että Salmenkallion alue on osoitettu selvitysalueeksi, johon ei kaavassa osoiteta uutta maankäyttöä. Salmenkallio ja muut osat selvitysalueesta turvaavat Natura-alueen maantieteellisen yhtenäisyyden.

Selvitysalueelle laadittavalla ohjaussuunnitelmalla turvataan myös Natura-alueen merenlahtien sekä niihin liittyvien niittyjen ja peltojen muodostaman ekologisen kokonaisuuden toimivuus ja niittyjen ja peltojen säilyminen myös lintuvesilajiston käytössä. Käytännössä selvitysalue säilyy nykyisellään, mutta alueen luontoarvot turvataan huomattavasti nykytilannetta paremmin luonnonhoitotoimenpiteillä ja ohjaamalla virkistyskäyttöä pois herkimmiltä alueilta.

Myös selvitysalueen laajuus (2,8 km²) turvaa luontoarvojen säilymisen. Selvitysalueen rajausta ei perustu luontoarvokohteiden edellyttämiin suojavyöhykkeisiin, vaan lisäksi mm. liikenneyhteyksien perusteella muodostuvaan järkevään suunnittelukokonaisuuteen tarkemmassa suunnittelussa. Valmistelun aikana eri vaihtoehdoista tehtyjen Natura-arviointien perusteella Natura-alueen suojelun perusteena olevien arvojen säilyttäminen ei edellytä näin laajan alueen säilyttämistä rakentamattomana. Selvitysalue muodostaa siis varovaisuusperiaatetta noudattaen huomattavan laajan puskurivyöhykkeen suojeltavien kohteiden ympärille. Selvitysalueen laajuus on osaltaan perusteena sille, että tässä tapauksessa kyseiselle alueelle ei ole välttämätöntä osoittaa luonnonsuojelualueita yleiskaavassa.

Selvitysalueesta riippumatta yleiskaavaratkaisu turvaa ylikunnalliset virkistyskäyttöön soveltuvat, riittävän laajat ja vetovoimaiset alueet sekä niitä yhdistävän viheralueverkoston. Päävirkistysyhteydet ja -palvelut on osoitettu kaavaselostuksen liitteenä olevassa tavoitteellisessa virkistysverkkosuunnitelmassa. Kulkua ohjataan pois herkimmiltä alueilta ja luodaan riittävän vetovoimaisia virkistyspalveluja alueille, joilla virkistyskäyttöpaineen kasvu ei ole haitallista. Östersundomin viherverkoston seudullinen jatkuvuus on otettu huomioon ja esitetty kaavaselostuksen liitteenä olevassa tavoitteellisessa viher- ja virkistysverkkokartassa.

Selvitysalueen maankäyttöratkaisu on tarkoituksenmukaista siirtää yleiskaavaa tarkempaan suunnitteluun. Salmenkallion erityistapauksessa selvitysalue ja maankäytön ratkaisun siirtäminen tarkempaan suunnitteluun mahdollistaa seudullisesti merkittävän yleiskaavahankkeen etenemisen. Yleiskaavan valmistelun ja Natura-arviointien yhteydessä kävi ilmeiseksi, että kyseisessä kohteessa yleiskaava on liian yleispiirteinen kaavataso mahdollisten rakentamisalueiden Natura-vaikutuksien arvioimiseksi niin, että kaikki olennaiset tekijät tulevat huomioiduksi. Yleiskaavatasolla Natura-arvioinnissa ainoaksi merkittäväksi tekijäksi on käytännössä osoittautunut asuntoalueen etäisyys suojeltavasta kohteesta, minkä lisäksi arviointiin sisältyy kumuloituvia epävarmuustekijöitä, kun varovaisuusperiaate otetaan huomioon. Tarkemman suunnitelman perusteella voidaan ottaa huomioon useampia tekijöitä, vaikutusten arviointi on tarkempaa ja lieventämiskeinot voidaan kohdentaa tarkemmin. Tavoitteena maankäyttöratkaisun siirtämisessä tarkempaan suunnitteluun on luontoarvojen turvaaminen ja se, että alue tulee kaikilta osin tarkoituksenmukaiseen käyttöön. Selvitysalueelle laadittavan luonnonhoidon ja virkistyskäytön ohjaussuunnitelman myötä alueen luontoarvot otetaan huomioon jo ennen alueen käyttötarkoituksen ratkaisemista tarkemmassa suunnittelussa. Suunnitelmassa selvitysalueella voidaan tarkastella kokonaisuutena ja kohdentaa haitallisia vaikutuksia lieventäviä toimenpiteitä varsin tarkasti.

Helsingin kaupunki sitoutuu kaavaehdotuksesta antamassaan lausunnossa toimenpiteisiin selvitysalueen luontoarvojen säilyttämiseksi kaavamääräyksen edellyttämällä tavalla.

Yleiskaavan sopeutuminen voimassa olevan maakuntakaavan kokonaisuuteen

Yleiskaava-alueella on voimassa useita maakuntakaavoja. 2. vaihemaakuntakaavaa Östersundomin alueelle on laadittu rinnan yleiskaavan kanssa. Öster-

sundomin maakuntakaavassa ratkaistaan merkittävän kasvuvyöhykkeen kytkeytyminen maakunnan aluerakenteeseen, ja yhteisessä yleiskaavassa ratkaistaan alueen yksityiskohtaisempi maankäyttö. Maakuntavaltuusto hyväksyi Östersundomin maakuntakaavan kokouksessaan 12.6.2018. Maakuntahallitus päätti 17.9.2018 määrätä maakuntakaavan tulemaan voimaan ennen kuin se on saanut lainvoiman. Kaavasta on valitettu Helsingin hallinto-oikeuteen. Helsingin hallinto-oikeus on antanut asiassa välipäätöksen 19.10.2018 (18/0631/5). Päätöksellään hallinto-oikeus on kieltänyt maakuntavaltuuston päätöksen täytäntöönpanon.

Östersundomin yhteisen yleiskaavan hyväksymishetkellä oli yhteisen yleiskaavan alueella näin ollen ollut voimassa useita maakuntakaavoja, joista osa on seutukaavoina laadittuja. Voimassa oleva maakuntakaavatilanne Östersundomin alueella on pirstaloitunut, ja maakuntakaavojen yhdistelmän voidaan katsoa olevan suurelta osin vanhentunut. Osin maakuntakaavaratkaisu on 40 vuotta vanha, eikä voimassa olevien maakuntakaavojen kokonaisuus ole yhtenäinen. Samalla Östersundomin alueen ympärillä maakuntakaavoja on päivitetty ja yhdyskuntarakenne muuttunut. Östersundomin alueen maakuntakaavatilanne on päivitetty ja yhtenäistetty sekä Östersundomin maakuntakaava-alueen sisällä että suhteessa ympäröiviin alueisiin laatimalla Östersundomin maakuntakaava. Östersundomin maakuntakaava on ohjannut yhteisen yleiskaavan laadintaa.

Suunnittelun alueen maakuntakaavatasoisen kaavaratkaisun käynnissä oleva päivitystyö osoittaa voimassa olevien maakuntatasoisten suunnitelmien vanhentuneen suhteessa toteutuneeseen yhdyskuntakehitykseen.

Maankäyttö- ja rakennuslain 48 §:n 2 momentin mukaan yhteinen yleiskaava voidaan perustellusta syystä laatia sisällöltään maakuntakaavasta poiketen. Poikettaessa maakuntakaavasta on huolehdittava siitä, ettei yhteinen yleiskaava ole täydellisesti maakuntakaavan kanssa yhteen sopimaton. Yhteisen yleiskaavan on sopeuduttava maakuntakaavan kokonaisuuteen. Yleiskaava poikkeaa yleiskaava-alueella voimassa olevista maakuntakaavoista. Mm. metrorata ulottuu yleiskaavassa pidemmälle itään. Yleiskaavan taajamarakenne poikkeaa sijainniltaan ja laajuudeltaan maakuntakaavojen muodostamasta kokonaisuudesta, ja rakentamisalueiden toteuttaminen on pääosin sidottu metron rakentamispäätökseen. Yleiskaava kuitenkin sopeutuu laajempaan maakuntakaavakokonaisuuteen.

Yhteisen yleiskaavan valmistelua on ohjannut Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaava, Östersundomin alue (jäljempänä Östersundomin maakuntakaava), jota on laadittu rinnan yhteisen yleiskaavan kanssa ja joka perustuu alueen nykyisiin valtakunnallisiin ja maakunnallisiin tavoitteisiin. Yleiskaava toteuttaa Östersundomin maakuntakaavan tavoitteita ja on sen mukainen.

Uudenmaan maakuntahallituksen yleiskaavaehdotuksesta antaman lausunnon mukaan kaavaehdotus sopeutuu maakuntakaavan kokonaisuuteen ja ottaa asianmukaisesti huomioon maakuntakaavan sisältövaatimukset maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämällä tavalla. Lausunnon mukaan yleiskaavaehdotus avaa pääkaupunkiseudulle uuden laajentumissuunnan itään, perustuu joukko- liikennejärjestelmään sekä turvaa riittävät ekologiset yhteydet rannikon ja Siipoonkorven välille. Myös nämä ovat aluetta koskevan maakuntakaavoituksen

keskeiset tavoitteet ja suunnitteluperiaatteet. Yleiskaava täyttää soveltuvin osin maakuntakaavan sisältövaatimukset. Yleiskaavaratkaisu on valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukainen ja turvaa ylikunnalliset virkistyskäyttöön soveltuvat riittävän laajat ja vetovoimaiset alueet sekä niitä yhdistävän viheralueverkoston.

Maankäyttö ja rakennuslain sisältövaatimusten mukaisuus, rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen

Yleiskaava täyttää maankäyttö ja rakennuslain 39 §:n 2 momentin 8 kohdassa säädetyt sisältövaatimukset ja yleiskaavassa on siten otettu huomioon luonnonarvojen vaaliminen. Yleiskaavan vaikutuksia luonnonarvoihin on arvioitu vaikutusten arviointiraportin luvuissa 8 ja 10. Lisäksi yleiskaavasta on laadittu erillinen luontovaikutusten arviointi sekä Natura-vaikutusten arviointi.

Yleiskaavassa ja selvitysalueita koskevissa kaavamerkinnässä ja -määräyksissä on osoitettu maankäyttöratkaisu ja lieventämistoimenpiteet, joilla Natura-alueen luonnonarvoille ei aiheudu merkittävää heikentymistä.

Natura 2000 -verkoston alueet

Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet on osoitettu kaavassa. Natura-alueisiin kohdistuvista vaikutuksista on laadittu erillinen raportti Arvio Östersundomin yhteisen yleiskaavan Suora metro -vaihtoehdon vaikutuksista Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet -Natura-alueeseen (FI0100065) sekä Siiponkorven Natura-alueeseen (FI0100066) (Sito Oy ja Ympäristösuunnittelu Enviro Oy 2017).

Yleiskaavan vaikutukset Natura 2000 -alueisiin on arvioitu luonnonsuojelulain 65 §:n ja luontodirektiivin mukaisesti. Arviointi on laadittu ja sen johtopäätökset on perusteltu asianmukaisesti. Arvioinnissa on otettu huomioon luontotyypeihin ja lajeihin kohdistuvien vaikutusten lisäksi vaikutukset Natura-alueen eheyteen ja kiinnitetty huomioita hankkeiden ja suunnitelmien yhteisvaikutuksiin. Natura-arviosta on neuvoteltu kaavan laatimisen yhteydessä ELY-keskuksen edustajien kanssa. Yleiskaava täyttää maankäyttö ja rakennuslain 39 §:n 2 momentin sisältövaatimukset luonnonarvojen vaalimisesta.

Kaavan valmistelun osana tehdyissä luontovaikutusten arvioinnissa ja Natura-arvioinnissa on otettu huomioon rakentamisen ja lisääntyvän virkistyskäytön vaikutukset. Kaavassa ei osoiteta rakentamista Natura-alueelle eikä selvitysalueelle. Kaavassa osoitetun rakentamisen toteuduttua Natura-alueen ympärillä on edelleen laaja ja yhtenäinen viheralue, joka yhdessä alueen puistojen ja muiden ulkoiluun soveltuvien alueiden kanssa jakaa lisääntyvän asukasmäärän kasvavaa virkistyskäyttöpainetta. Vaikutusarviointi on laadittu tilanteesta, jossa kaikki kaavassa osoitetut aluevaraukset on toteutettu; käytännössä osa aluevarauksista jää todennäköisesti toteutumatta tai ei toteudu kaavassa esitetyssä laajuudessa.

Natura-arvioinnin mukaan yleiskaavan toteuttamisesta ei aiheudu merkittävää haittaa Natura-alueiden suojelun perusteena oleville lajeille ja luontotyypeille. Esitetyt lieventämistoimenpiteet toteuttamalla vaikutukset luontotyypeihin

eivät ole todennäköisesti merkittäviä eikä luontotyyppien kannalta tarkasteltuna Natura-alueen eheys kärsi.

Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet Natura-alue (FI0100065) Natura-arvioinnin mukaan yleiskaavalla ei arvioida olevan merkittäviä heikentäviä vaikutuksia Mustavuoren lehdon ja Östersundomin lintuvesien Natura-alueisiin. Natura-arvioinnin mukaan merkittäviä haittoja ei arvioida kohdistuvan yhteenkään Natura-alueen suojeluperusteena esitettyyn lintulajiin, mutta joidenkin lajien kohdalla tämä edellyttää kulunohjausta, luonnonhoitosuunnitelmien laatimista ja huolellista linnuston huomioon ottamista myös alemmilla kaavatasoilla.

Natura-arvioinnissa esitetään seurattavaksi virkistyskäytön vaikutuksia tiettyihin lintulajeihin ja luontotyypeihin. Seurantatoimenpiteet voidaan määrittellä myös Natura-alueelle laadittavassa hoito- ja käyttösuunnitelmassa. Lisäksi Mustavuoren ja Sipoonkorven välille kehitettävän ekologisen yhteyden toteuttamissuunnitelma tulee laatia sekä toteuttamisen jälkeen seurata yhteyden toimivuutta.

Linnustonmuutokset tapahtuvat hitaasti ja pitkäaikaisia muutoksia on hankala arvioida. Arviointia vaikeuttaa myös se, että huomattava osa Natura-alueesta on kosteikkoja, jotka ovat ”luonnostaan” nopeasti muuttuvia ympäristöjä ja niiden linnustokin on ennalta arvaamattomasti muuttunut. Pitkällä aikavälillä Östersundomin yleiskaava-alueen linnustonmuutokset luultavasti ovat voimakkaampia kuin tällä hetkellä on arvioitavissa. Kaavan toteutuminen voi vaikuttaa haitallisesti myös joihinkin niistä lajeista, joiden suojelutaso tämän arvionnin mukaan säilyy suotuisana. Kaavan toteutumisesta aiheutuu Natura-alueen linnustoon vain välillisiä, Natura-alueen ulkopuolella tapahtuvista muutoksista aiheutuvia vaikutuksia.

Arvioinnissa tarkastelluista 33 lintulajista puolet on sellaisia, joihin kaavan toteutuminen ei käytettävissä olleiden tietojen perusteella vaikuta. Muihin lajeihin kohdistuu haitallisia vaikutuksia, mutta merkittäviä haittoja ei arvioida kohdistuvan yhteenkään Natura-alueen suojeluperusteena esitettyyn lintulajiin.

Merkittävää haittaa vähäisempiä vaikutuksia kohdistuu mm. pyyhyn, ruisrääk-kään, kehrääjän ja Natura-alueella harvoin pesivään mehiläishaukkaan. Haitat aiheutuvat kulkuyhteyksien heikentymisestä (pyy) ja Natura-alueen ulkopuolella olevien elinympäristöjen tai ruokailupaikkojen vähenemisestä (mehiläishaukka) sekä ulkoilukäytön lisääntymisen aiheuttamista häiriöistä (pyy, ruisrääkkä, kehrääjä). Koko kaava-alueen maankäyttöratkaisulla on kielteisiä vaikutuksia myös uuttukyyhkyn ja nuolihaukan pesintään sekä eräiden muuttoaikoina tavattavien lajien (jouhisorsa, liro, suokukko) esiintymiseen. Helpoiten tunnistettavat haitalliset vaikutukset aiheutuvat lisääntyvästä virkistyskäytöstä, kaupunkimaisen maankäytön mukanaan tuomasta petoeläinten ja varislintujen lisääntyvästä saalistuksesta sekä alueen muuttumisesta maaseutumaisesta kaupunkimaiseksi alueeksi. Metrovaihtoehdoilla ei ole Natura-alueen linnustoon vaikuttavia eroja.

Luontotyypeistä silikaattikallioihin voi kohdistua ulkoilun lisääntymisestä johtuen kallioalueiden kasvillisuuden kulumista. Luontotyyppiin kohdistuvat vai-

kutukset ovat välillisiä, (asukkaiden) liikkumisesta syntyviä. Ihmisten liikuntatottumuksista on tehty tutkimuksia, joiden pohjalta voidaan vetää yleistäviä johtopäätöksiä siitä, minkälaisiin ympäristöihin liikkuminen kohdistuu. Todellinen liikkumiskäyttäytyminen tulee ilmi vasta maankäytön toteuduttua. Natura-arvioinnissa virkistyskäytön vaikutuksia esitetään kuitenkin seurattaviksi.

Huomioiden yleiskaavassa esitetyt ulkoiluun soveltuvat viheralueet Kasabergetin–Labbackan ympäristössä sekä Västerkullan alueella, liikkumisesta valtaosa on kanavoitavissa Natura-alueen ulkopuolelle tai Natura-alueella olevalle ulkoiluverkostolle. Silikaattikallioihin arvioidaan kohdistuvan korkeintaan kohtalaisia haitallisia vaikutuksia varovaisuusperiaatteen mukaan. Lisääntyvä ulkoilu voi lisätä kulumista myös boreaaliset lehdot -luontotyypillä, mutta vaikutuksien arvioidaan olevan korkeintaan vähäisiä. Lieventämistoimilla, kuten selvitysalueelle laadittavalla luonnonhoidon ja virkistyskäytön ohjaussuunnitelmalla voidaan vähentää luontotyyppihin kohdistuvia haittoja.

Alueen suojelutavoitteet määrittävät miten merkittävä alue on luontotyyppin tai lajin suotuisan suojelutason tai Natura 2000 -verkoston yhtenäisyyden kannalta. Esitetyt lieventämistoimet toteuttamalla vaikutukset luontotyyppihin eivät ole todennäköisesti merkittäviä, eikä luontotyyppien kannalta tarkasteltuna Natura-alueen eheys kärsi. Salmenkallion alue on osoitettu selvitysalueeksi, johon ei kaavassa osoiteta uutta maankäyttöä. Salmenkallio ja muut osat selvitysalueesta turvaavat Natura-alueen maantieteellisen yhtenäisyyden.

Merikotka, sääksi ja kurki

Toimikunta toteaa, että sääkseä ja merikotkaa koskevat selvitykset ovat olleet käytettävissä suunnittelussa. Merikotka ja kalasääski puuttuvat Natura-arvioinnista, koska lajit eivät kuulu Mustavuoren lehdon ja Östersundomin lintuvesien suojeluperusteisiin. Ne eivät ole Natura-tietolomakkeella, eivätkä lomakkeen päivityksessä. Lajit eivät pesi Natura-alueella. Niillä on laaja reviiri ja ne käyttävät Natura-aluetta ainoastaan ravinnonhankintaan osana laajaa saalistus-alueitaan. Tästä syystä merikotkan ja sääksen osalta vaikutukset on arvioitu luontovaikutusten arvioinnissa.

Natura-arvioinnissa todetaan, että Natura-alueella vieraillee muuttoaikoina ja pesimäaikana muitakin lintudirektiivin lajeja. Niiden esiintyminen on kuitenkin epäsäännöllistä tai Natura-alue kattaa vain pienen osan lajin ravinnonhankintaympäristöstä. Näitä lajeja (mm. sääksi, merikotka, teeri) on tarkasteltu Östersundomin yleiskaavan luontovaikutusten arvioinnissa.

Luontovaikutusten arvioinnissa todetaan merikotkan osalta, että Östersundomin yleiskaavan toteutuminen lisää saariston virkistyskäyttöä ja tekee merikotkan säilymisen alueen linnustossa epävarmaksi. Sääksen osalta todetaan, että sääksen säilyminen alueen pesimälinnustossa on epävarmaa kaupunkimaisen asutuksen ja virkistyskäytön aiheuttamien häiriöiden vuoksi. Östersundomin sääksipari on Helsingin ainoa. Sääksen muuttoaikaiseen esiintymiseen kaavan toteutuminen ei vaikuta merkittävästi.

Natura-tietolomakkeen päivitys on huomioitu asianmukaisesti ja kurkeen kohdistuvia vaikutuksia on arvioitu arvioinnissa. Natura 2000 päivitetyn tietolomakkeen lajit tullaan ELY-keskuksen ohjeiden mukaan huomioimaan tarkemmassa suunnittelussa.

Natura-arvioinnin mukaan kurjen pesäpaikkaan ei arvioida kohdistuvan muutoksia, mutta pesimisedellytykset saattavat heikentyä ja kurkipari saattaa häiriintyä virkistyskäytön lisääntymisestä. Vaikutuksia ruokailualueeseen ei voida tarkemmin arvioida, koska peltoalueen merkitystä alueella pesivän kurkiparin ja niiden poikasten ruokailualueena ei tiedetä. Vuoden 2016 Natura-arvioinnissa kurkeen ei ole arvioitu aiheutuvan merkittäviä vaikutuksia

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry:n valituksen osalta Östersundom-toimikunta on lausunut muun ohella seuraavaa: Yleiskaavasta on tehty luontovaikutusten arviointi, jossa mm. metsäluontoon kohdistuvat vaikutukset on arvioitu.

Maa-ainesten otto- ja käsittelyaluetta koskien on käyty YVA-lain mukainen YVA-menettely. Menettelyssä yhteysviranomaisena toiminut Uudenmaan ELY-keskus on lausunnossaan todennut, että arviointi on tehty asianmukaisesti. Maakunnallisesti arvokkaat luontokohteet ym. arvokkaat luontokohteet on huomioitu yleiskaavan valmistelussa ja luontovaikutusten arvioinnissa. Itä-Uudenmaan maakunnallisesti arvokkaat luonnonympäristöt (MALU) -selvitys on yleiskaavan luontovaikutusten arvioinnin lähtöaineistoa. Selvitys koskee yleiskaavan osalta vain Sipoon aluetta. Selvitys on tehty maakuntakaavoituksen tarpeisiin ja siinä esitetyt aluerajaukset ovat hyvin yleispiirteisiä. Virheellisten tietojen osalta kyse on ollut yksittäisistä kohteista tausta-aineistossa, eikä asia ole sen luonteinen, että sillä olisi vaikutusta yleiskaavaratkaisuun.

Lahokaviosammaleen esiintymisestä kaava-alueella saatiin uutta tietoa loppuvuodesta 2017 ja vuonna 2018 tehdyissä inventoinneissa. Lahokaviosammal selvityksen ja ELY-keskuksen kanssa käytyjen neuvottelujen pohjalta on täydennetty yleiskaavan luontovaikutusten arviointia ja lisätty lahokaviosammal esiintymät kaavaselostuksen liitekartalle. Lisäksi yleiskaavan yleisiä määryksiä on täydennetty siten, että tarkemmassa suunnittelussa on huomioitava myös erityisesti suojeltavat lajit.

Granön saari on merkitty virkistys-, matkailu- ja vapaa-ajan alueeksi. Merkintä kuuluu yleiskaavassa ryhmään viher- ja virkistysalueet, -yhteydet ja -kohteet, mikä antaa viitteen siitä, mihin kaavamerkintä ohjaa. Viher- ja virkistysalueita koskee kaavamääräys, jonka mukaan tarkemmassa suunnittelussa on otettava huomioon kulttuuriympäristön, maiseman ja luonnon arvot ja ekologiset yhteydet. Lisäksi maisemaa muuttava toimenpide edellyttää maisematyölupaa. Granön saaren maankäyttö ja aluerajaukset suunnitellaan tarkemmin yleiskaavaa tarkemman suunnittelun yhteydessä, mukaan lukien tarvittavat luonnonsuojelualueet. Myös venesataman toteuttamisen edellyttämät tarkemmat selvitykset ja suunnitelmat tehdään yleiskaavaa tarkemman suunnittelun yhteydessä. Yleiskaavaan merkitty venesataman sijainti perustuu veneväylän ja yleiskaavaan merkityn ajoneuvoliikenteen yhteystarpeen läheisyyteen. Veneväylää seuraten Granön voi kiertää myös itäpuolelta, jolloin pienveneliikenteen ei tarvitse käyttää Vuosaaren satamaväylää.

Granön kytkeytyminen mantereeseen on kaavassa esitetty ajoneuvoliikenteen yhteystarpeena. Yhteystarve voidaan toteuttaa eri tavoin: silta kytkisi saaren kiinteästi mantereeseen ja lauttayhteys säilyttäisi Granön saarena. Yleiskaava ei ohjaa suoraan rakentamista Granön osalta. Yleiskaavamerkintä on yleispiirteinen ja sen mahdollistamien toimintojen toteuttaminen edellyttää osayleiskaavan ja asemakaavan laatimista saarelle. Voimassa olevan maakuntakaavan MU-merkintä ei takaa luontoarvojen säilymistä.

Yleiskaavan yleisten määräysten mukaisesti tarkemmassa suunnittelussa on huomioitava luontodirektiivin liitteen II lajit, liitteen IV a lajien lisääntymis- ja levähdyspaikat, uhanalaiset luontotyypit sekä erityisesti suojeltavat lajit sekä selostuksen liitekartta ”Arvokkaat luontokohteet”.

Kaavakartassa on osoitettu 43 hehtaarin kokoinen määräaikainen maa-aineksen otto- ja käsittelyalue Hältinginträskin eteläpuolelle. Maa-ainesten otto- ja käsittelyaluetta koskien on käyty YVA-lain mukainen YVA-menettely, jonka yhteydessä on laadittu ympäristövaikutusten arviointi ja luontoselvitykset. Menettelyssä yhteysviranomaisena toiminut Uudenmaan ELY-keskus on lausunnossaan todennut, että arviointi on tehty asianmukaisesti.

Massojen käsittely- ja välivarastointialue Hältingbergetin ja Knutersintien välisellä alueella on kaavakartassa merkitty osittain elinkeinotoimintojen/kaupan alueeksi, osittain pientalovaltaiseksi alueeksi ja osittain ulkoilualueeksi. Louhinta ja maamassojen käsittely ratkaistaan maa-ainelain ja ympäristönsuojelulain mukaisessa lupamenettelyssä.

Yleiskaava perustuu riittäviin selvityksiin ja vaikutusten arviointiin, jotka on tehty kaavatasoon nähden tarkoituksenmukaisella tarkkuudella.

Yleiskaava-alueelle on laadittu hulevesien hallinnan yleissuunnitelma, jossa on arvioitu kaavaluonnoksen toteuttamisen vaikutuksia alueen hydrologiaan. Uudenmaan ELY-keskuksen yleiskaavaehdotuksesta antaman lausunnon mukaan tulva- ja hulevesiasiat on huomioitu kaavatasoon nähden riittävällä tarkkuudella. Östersundomin maa-ainesten käsittelyn ympäristövaikutusten arvioinnissa on käsitelty myös hankkeen vaikutuksia alueen luonnonympäristöön.

Toimikunta toteaa, että kaavakartalla on esitetty kaikki valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön kohteet kohde- tai aluemerkinällä. Westerkullan kartano on esitetty samalla merkinnällä sen kulttuuriympäristöllisen arvon vuoksi. Maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla.

Suunnittelussa on otettu huomioon luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja turvattu arvojen säilyminen. Kun otetaan huomioon, että yleiskaavalla ei ole ratkaistu sen mahdollistaman rakentamisen tarkempaa laatua tai sijoittelua, yleiskaavaratkaisun vaikutuksia on voitu riittävässä määrin arvioida kaavaa laadittaessa käytettävissä olleiden selvitysten pohjalta. Erityiset luontoarvot on selvitetty riittävästi, kun otetaan huomioon yleiskaavan yleispiirteisyys ja se, että luontoarvot tulee ottaa huomioon tarkemmassa suunnittelussa.

Muutoksenhakijat ovat antaneet vastaselitykset.

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on vastaselityksensä todennut muun ohella seuraavaa:

Haitallisten vaikutusten minimointi tulee ratkaista samassa kaavassa, jolla vaikutusten minimointitarve synnytetään. Toimikunnan ajatus puolestaan on, että luonnonhoidon ja virkistyskäytön ohjauksen suunnitelma alueella ajaa tämän asian. Sillä ei ELY-keskuksen näkemyksen mukaan voi taata maankäyttö- ja rakennuslain mukaisen kaavan sisältövaatimusten täyttymistä. Toimikunta näkee asian suppeana rajatun alueen suunnittelukysymyksenä eikä yleiskaavaratkaisun synnyttämänä syy-seuraussuhteena. 100 000 asukasta synnyttää virkistyskäyttöpaineet, joiden haitalliset vaikutukset luontoarvoihin tulee kaavassa ratkaista maankäyttöä ja rakentamista ohjaavin aluevarauksin ja niihin liittyvin kaavamääräyksin.

Vasta sen jälkeen, kun kaavassa on maankäyttö- ja rakennuslain sisältövaatimusten edellyttämät asianmukaiset aluevaraukset, voidaan laatia edellä mainittu suunnitelma edistämään kaavan aluevarausten toteutumista.

Olosuhteet luontoarvojen osalta eivät ole muuttuneet. Voimassa oleva maankuntakaava ottaa ne huomioon riittävällä tavalla.

Selvitysaluemerkintää vakiintuneen käytännön mukaan käytetty, kun suunnittelukysymyksen maankäyttöratkaisun esittämiseen ei ole riittäviä tietoja. Nyt ole kyse sellaisesta suunnittelutilanteesta, koska kaikki tarpeelliset selvitykset on riittävästi tehty ja käytettävissä.

Natura-arviointi ei yksiselitteisesti osoita, että kaavan toteuttaminen ei merkittävästi heikentäisi yhtäkään Natura-alueen suojelun perusteena olevista luonnonarvoista. Natura-arvioinnista nousee esille useita epävarmuustekijöitä. ELY-keskuksen antamassa Natura-lausunnossa se on seikkaperäisesti perusteltu, miksi kehrääjään kohdistuvat vaikutukset on katsottava merkittävästi heikentäviksi. Natura-alue ja siihen itäpuolella rajautuva Salmenkallion-Kantarnäsbergetin metsäalue lähiympäristöineen on nykyisin vähäisessä virkistyskäytössä ja kehrääjälle erinomaista elinympäristöä sopivien, lähellä toisiaan sijaitsevien kallioisten pesimämetsien ja ympäristön monipuolisten ruokailualueiden ansiosta. Kehrääjän esiintymisen kannalta tärkein alue on Salmenkallion, Kantarnäsbergetin ja Kasabergetin-Labbackan muodostama kokonaisuus. Kehrääjän säilyminen Natura-alueella on täysin riippuvainen edellä mainitun kokonaisuuden säilymisestä lajille sopivana pesimäympäristönä. Kehrääjä on maassa pesivänä lajina erittäin herkkä häiriöille ja sen pesimäpaikat sijaitsevat syrjässä asutuksesta ja ihmisten kulkureiteistä.

Natura-arvioinnin mukaan kehrääjän esiintyminen Natura-alueella olisi satunnaista, eikä laji esiinny alueella vuosittain. Tämä on kiistatta virheellinen tieto ja perustunee lähinnä jo melko vanhaan Vuosaaren sataman linnustonseurannan aineistoon vuosilta 2002–2011. Tuoreessa vuonna 2015 tehdyssä selvityksessä (Solonen 2015) Natura-alueella ja Salmenkallion-Kantarnäsbergetin alueella yhteensä havaittiin kuusi kehrääjän reviiriä, joista kolme sijoittui Natura-alueelle. BirdLife Suomen ylläpitämään TIIRA-lintuhavaintopalveluun on tallennettu kehrääjästä Natura-alueelta vuosittain reviiriin viittaavia pesimäaikai-

sia havaintoja vuosilta 2010–2017 ja myös vuonna 2018. Nämä aineistot kiistatta ja yksiselitteisesti osoittavat, että kehrääjän esiintyminen Natura-alueella on säännöllistä ja vuosittaista - ei satunnaista, kuten Natura-arvioinnissa tulkitaan. Natura-arvioinnissa esitettyä johtopäätöstä heikentävien vaikutusten merkittävyydestä ei voi edellä kuvatun vuoksi pitää perusteltuna.

Vaikka rakentamista ei yleiskaavassa ole osoitettu suoraan kehrääjän tärkeimmille elinympäristöille, metroasema ja siihen liittyvää tehokasta rakentamista on osoitettu Natura-alueeseen kuuluvan Kasabergetin ja Salmenkallion alueen välittömään läheisyyteen Länsisalmeen. Kun otetaan huomioon myös koko yleiskaavan asukasmäärätavoite 80 000–100 000, kaavan toteutuminen merkitsee väistämättä virkistyskäytön määrän moninkertaistumista kehrääjän tärkeissä elinympäristöissä nykyiseen verrattuna.

Myös yleiskaavan Natura-arviointi osoittaa, että kehrääjään kohdistuu heikentäviä vaikutuksia esitetyistä lieventämistoimista huolimatta. Käytännössä vaikutukset kehrääjään ovat täysin riippuvaisia selvitysalueen kaavamääräyksessä mainitun luonnonhoitoa ja virkistyskäyttöä ohjaavan suunnitelman onnistumisesta. Lisäksi arvioinninkin mukaan Natura-alueen kehrääjiin kohdistuvien vaikutusten arviointiin liittyy epävarmuutta.

Kehrääjään kohdistuvien vaikutusten lieventämiseksi selvitysalueen kaavamääräyksen mukainen virkistyskäytön ohjaaminen ei ole riittävä toimenpide, vaan kehrääjän elintavat ja häiriöherkkyys huomioiden lajin säilyminen edellyttää käytön merkittävää rajoittamista tai jopa kieltämistä lajin tärkeimmillä elinympäristöillä pesimäaikana. Alueen osoittaminen yleiskaavaehdotuksessa selvitysalueena ei riittävällä varmuudella sulje pois kehrääjään kohdistuvia haitallisia vaikutuksia. ELY-keskus katsoo, että alueet, joilla virkistyskäytön rajoittaminen tai kieltäminen on merkittävien vaikutusten lieventämiseksi tarpeen, tulee osoittaa yleiskaavassa luonnonsuojelualueina. Käytännössä tämä tarkoittaa Salmenkallion-Kantarnäsbergetin metsäalueen merkintää yleiskaavassa luonnonsuojelualueena. Tarvittavien käytön rajoitusten, mm. liikkumisrajoitusten, asettaminen on sitovasti mahdollista vain perustettavan luonnonsuojelualueen rauhoitusmääräyksissä.

Natura-arvioinnissa on tuotu selkeästi esille, että luonnonsuojelualueen perustaminen Salmenkallion–Kantarnäsbergetin alueelle antaisi mahdollisuuden kaavaratkaisua sitovampaan kulunohjaukseen. Samalla pyyhyn ja kehrääjään kohdistuvia haittoja saataisiin arvioinnin mukaan vähenemään. ELY-keskus on korostanut johdonmukaisesti myös neljästä erillisestä osa-alueesta koostuvan Natura-alueen ekologisen kokonaisuuden toimivuuden varmistamisen tärkeyttä. Erityisesti neljä merenlahtea, Porvarinlahti, Bruksviken, Torpviken ja Kapellviken, sekä niiden rantaniityt ja läheiset pellot muodostavat pesimä- ja levähdysalueena kokonaisuuden, jossa suojelun perusteena olevat linnut voivat ruokaillessaan tai häiriötilanteissa siirtyä nykyisin helposti alueelta toiselle. Natura-alueen ekologisen kokonaisuuden eheyteen kohdistuvien merkittävästi heikentävien vaikutusten toteutumatta jäämisen varmistaminen edellyttää, että selvitysalueena osoitetun Salmenkallion-Talosaaren alueen maankäyttö ratkaistaan yleiskaavassa.

Luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen Natura-arviointi- ja lausuntomenettely koostuu sekä arvioinnista että siitä lain mukaan pyydettyistä lausunnoista.

Vaikutusten merkittävyyttä arvioitaessa on huomioitava tämä kokonaisuus - ei pelkästään arvioinnissa esitettyjä johtopäätöksiä. Toimikunta on hyväksymispäätöstä tehdessään nojannut lähes yksinomaan Natura-arviointiin ja sivuuttanut ELY-keskuksen luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisessa lausunnossa todetut perustellut muutostarpeet merkittävästi heikentävien vaikutusten torjumiseksi. Luonnonsuojelulain 66 §:n mukaan viranomainen ei saa hyväksyä suunnitelmaa, jos arviointi- ja lausuntomenettely osoittaa hankkeen tai suunnitelman merkittävästi heikentävän niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. EUTI:n ja KHO:n oikeustapausten valossa Natura-arvioinnilta edellytetään varmuuden saavuttamista merkittävästi heikentävien vaikutusten aiheutumatta jäämisestä. Tämän tulee perustua kaikkien tieteelliseltä kannalta järkevien epäilyjen poissulkemiseen. Östersundomin yleiskaavan Natura-arviointi ja siitä annetut lausunnot osoittavat kiistatta, että edellä kuvattua varmuuden vaatimusta merkittävästi heikentävien vaikutusten aiheutumatta jäämisestä ei ole luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisessa menettelyssä saavutettu, eikä näin ollen luonnonsuojelulain 66 §:ssä säädettyjä edellytyksiä yleiskaavan hyväksymiselle ole.

Valtioneuvoston 5.12.2018 antama päätös Euroopan unionin Natura 2000 -verkoston Suomen ehdotuksen ja ilmoituksen täydentämisestä sekä Natura 2000 -alueiden tietojen tarkistuksista on määrätty hallintolainkäyttölain 31 §:n 2 momentin nojalla välittömästi noudatettavaksi. Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet (FI0100065) Natura-alueen uudesta tietolomakkeesta käy ilmi alueen suojelun perusteena olevat luonnonarvot. Toisin kuin Östersundom-toimikunta esittää, myös sääksi ja merikotka on nimetty alueen suojelun perusteiksi. Östersundomin yhteisen yleiskaavan osalta valtioneuvoston päätös tarkoittaa, että aikaisemmin käyty Natura-arviointi on uusien tietojen osalta puutteellinen, eikä enää täytä luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisia asianmukaisuuden vaatimuksia. Natura-arvioinnin puutteet ovat luonteeltaan vakavia ja koskevat erityisesti isoja lintulajeja: sääksi, merikotka ja kurki, jotka ovat tunnetusti herkkiä erilaiselle ihmistoiminnasta aiheutuvalla häiriöllä.

Yhteenvetona ELY-keskus korostaa, että yleiskaavaan liittyvää Natura-arviointia ei voida kaikilta osin pitää asianmukaisena, eivätkä siinä esitetyt johtopäätökset merkittävien haitallisten vaikutusten toteutumatta jäämisestä kaikilta osin perustu sellaisiin unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä tarkoitettuihin täydellisiin, täsmällisiin ja lopullisiin päätelmiin, joilla voidaan hälventää kaikenlainen tieteellinen epäily asianomaisella suunnittelualueella suunniteltujen töiden vaikutuksista. Koska yleiskaavaratkaisun merkittävästi heikentäviä vaikutuksia Natura-alueen suojelun perusteena oleviin lintulajeihin ja Natura-alueen merenlahtien muodostamaan linnustollisesti arvokkaaseen aluekokonaisuuteen ei ole riittävästi poissuljettu, on olemassa vaara, että Östersundomin yhteisessä yleiskaavassa osoitettu mittava rakentaminen ja sen seurauksena moninkertaistuva virkistyskäyttöpaine merkittävästi heikentävät suojelun perusteena olevia luonnonarvoja Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet Natura 2000 -alueella. Östersundomtoimikunnan päätös hyväksyä yleiskaava on siten luonnonsuojelulain 66 §:n 1 momentin vastaisena kumottava.

Larsson on vastaselityksessään uudistanut aiemmin lausumansa.

von der Phalen ja hänen asiakumppaninsa ovat vastaselityksessään vaatineet, että Ackermannin ja hänen asiakumppaneidensa valitus hylätään ja muutoin uudistanut aiemmin lausumansa.

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry on vastaselityksessään uudistanut aiemmin lausumansa.

Sorvarit ovat vastaselityksessään uudistaneet aiemmin lausumansa.

Landbon omakotiyhdistys ry ja hänen asiakumppaninsa ovat vastaselityksessään uudistaneet aiemmin lausumansa.

Ackermann ja hänen asiakumppaninsa ovat vastaselityksessään uudistaneet aiemmin lausumansa.

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa ry on vastaselityksessään uudistanut aiemmin lausumansa.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hallinto-oikeus kumoaa Östersundom-toimikunnan yhteisen yleiskaavan hyväksymistä koskevan päätöksen Uudenmaan ELY-keskuksen, Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry:n ja Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa ry:n valituksista, valituksissa esitetyillä, perusteluista lähemmin ilmenevillä perusteilla.

Päätöksen tultua kokonaisuudessaan kumotuksi lausuminen muista valitusperusteista, valituksista ja vaatimuksista raukeaa.

Perustelut

1. Maakuntakaavan ohjausvaikutus

1.1 Ohjausvaikutusta koskeva lainsäädäntö

Maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 1 momentin mukaan maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa.

Maankäyttö- ja rakennuslain 46 §:n mukaan maankäytön yleispiirteiseksi ohjaamiseksi ja toimintojen yhteen sovittamiseksi kunnat voivat laatia yhteistyönä yleiskaavan (*yhteinen yleiskaava*).

Maankäyttö- ja rakennuslain 48 §:n 1 momentin mukaan maakuntakaava on 32 §:ssä säädetyllä tavalla ohjeena yhteistä yleiskaavaa laadittaessa ja muutettaessa. Pykälän 2 momentin mukaan yhteinen yleiskaava voidaan perustellusta syystä laatia sisällöltään 1 momentin säännöksestä poiketen. Tällöin on kuitenkin huolehdittava siitä, että yhteinen yleiskaava sopeutuu maakuntakaavan kokonaisuuteen ja otettava soveltuvin osin huomioon, mitä 28 §:ssä säädetään maakuntakaavan sisältövaatimuksista.

Maankäyttö- ja rakennuslain 49 §:n mukaan jollei edellä maankäyttö- ja rakennuslain 6 luvussa toisin säädetä, yhteiseen yleiskaavaan sovelletaan, mitä laissa säädetään yleiskaavasta.

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 21 §:n mukaan, jos kuntien yhteinen yleiskaava laaditaan maankäyttö- ja rakennuslain 48 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla, kaavan selostuksessa on esitettävä mainitussa momentissa tarkoitettut perustellut syyt ja selvitys yhteisen yleiskaavan sopeutumisesta maakuntakaavan kokonaisuuteen. Muutoin yhteisen yleiskaavan selostukseen sovelletaan, mitä 17 §:ssä säädetään yleiskaavan selostuksesta.

1.2 Östersundomin yhteistä yleiskaavaa ohjaavat maakuntakaavat

Kaavaselostuksen mukaan yleiskaava-alueella on voimassa useita maakuntakaavoja. Vantaan alueella ja Vantaasta Helsinkiin vuonna 2009 liitetyn niin sanotun Västerkullan kiilan alueella on voimassa Uudenmaan maakuntakaava, joka on tullut lainvoimaiseksi vuonna 2007. Vantaan osalta on lisäksi voimassa Uudenmaan 1. vaihemaakuntakaava (lainvoimaiseksi 2012). Sipoosta Helsinkiin liitetyllä alueella ovat voimassa Maakuntakaava 2000 sekä Itä-Uudenmaan 1., 2., 3. ja 4. vaiheen vaihemaakuntakaavat (aikaisemmat seutukaavat). Sipoon Majvikin ja Granön alueilla on voimassa Itä-Uudenmaan maakuntakaava (lainvoimaiseksi 2011).

Maakuntavaltuusto on hyväksynyt Östersundomin maakuntakaavan kokouksessaan 12.6.2018. Maakuntahallitus päätti 17.9.2018 määrätä maakuntakaavan tulemaan voimaan ennen kuin se on saanut lainvoiman. Helsingin hallinto-oikeus on välipäätöksellään 19.10.2018 (18/0631/5) kieltänyt maakuntavaltuuston päätöksen täytäntöönpanon.

1.2.1 Östersundomin yhteisen yleiskaavaan suhde Östersundomin maakuntakaavaan

Sikäli kuin asiassa nyt on kysymys, on kaavaselostuksen mukaan todettu muun ohella seuraavaa:

”9.4 Suhde Östersundomin maakuntakaavaan

Östersundomin alueen 2. vaihemaakuntakaavaa (Östersundomin maakuntakaava), on laadittu rinnan yhteisen yleiskaavan kanssa. Östersundomin maakuntakaavassa ratkaistaan merkittävän kasvuvyöhykkeen kytkeytyminen maakunnan aluerakenteeseen ja yhteisessä yleiskaavassa ratkaistaan alueen yksityiskohtaisempi maankäyttö. Östersundomin maakuntakaava on ohjannut yhteisen yleiskaavan laadintaa. Östersundomin maakuntakaava on hyväksytty maakuntavaltuustossa 12.6.2018, mutta kaava ei ole tullut lainvoimaiseksi siitä tehtyjen valitusten johdosta. Östersundomin maakuntakaavan hyväksymispäätöstä koskevat valitukset kohdistuvat erityisesti maakuntakaavan valkoisiin alueisiin, jotka yhteisessä yleiskaavassa on osoitettu selvitysalueena. Östersundomin yleiskaavaa on suunniteltu vuorovaikutuksessa Uudenmaan liiton kanssa, ja yleiskaavaratkaisu on sovitettu Uudenmaan maakuntakaavakokonaisuuteen. ---

9.4.4 Viherrakenne

Maakuntakaavaan on merkitty suojelu- ja Natura 2000 -alueet, virkistysalueet sekä viheryhteystarvemerkinnot, joilla on osoitettu virkistysalueverkoston ja ekologisen verkoston viheryhteydet ja -alueet. Yleiskaavassa Sipoonkorpea ja rannikon Natura 2000 -alueita yhdistävät viheryhteydet on osoitettu vaihtelevan levyisinä ulkoilu- ja virkistysalueina sekä ekologisina yhteyksinä, joita korostavat väylien kohdalla vihersillat/-alikulut. Vuosaaresta Majvikiin ulottuvaa maakuntakaavan viheryhteystarvetta vastaa yleiskaavassa seudullinen rantaraitti -merkintä.

Salmenkallion-Talosaaren alue on osoitettu ns. valkoisena alueena maakuntakaavassa. Yleiskaavassa alue on selvitysalue, jolla on erityisiä luontoarvoja. Selvitysalueen luontoarvoja suojaamaan on annettu yleiskaavamääräyksiä. Rakenteellisesti kaavojen viherrakenne on yhteneväinen lukuun ottamatta Länsisalmen kohtaa. Ero Länsisalmissa johtuu kaavojen erilaisesta aikatahtäimestä: maakuntakaavan tavoitevuosi on 2035 ja Östersundomin yleiskaava kuvaa tavoitetilaa vuonna 2060. Maakuntakaavassa esitetty viherrakenne vastaa yleiskaavassa tilannetta, jossa Länsisalmen rakentamisaluetta ei ole vielä toteutettu, vaan se toimii vielä ekologisena yhteytenä. Maakuntakaavan tavoite ja ekologinen yhteys toteutuvat myös yleiskaavassa. Länsisalmen viheraluekokonaisuutta on tarkoitus kehittää siten, että päävihersormi ja samalla ekologinen yhteys sijoittuvat yleiskaavan tavoitevuoteen mennessä laajempaan kokonaisuutena Länsisalmen taajamarakenteen länsi- ja pohjoispuolelle. ---

9.4.8 Yhteenvedo yleiskaavan suhteesta Östersundomin maakuntakaavaan

Yleiskaava toteuttaa Östersundomin maakuntakaavan tavoitteita ja on sen mukainen. Yleiskaava eroaa vähäisesti maakuntakaavasta Länsisalmen taajama-alueen ja viheryhteyksien osalta Kehä III:n ympäristössä osittain kaavojen erilaisen aikatahtäimen vuoksi. ”

1.2.2 Maakuntakaavasta poikkeamiselle kaavaselostuksessa esitetyt perustelut

Kaavaselostuksessa on maankäyttö- ja rakennuslain 48 §:n 2 momentissa tarkoitettuina perusteltuina syinä esitetty seuraavaa:

”Valtioneuvosto päätti 28.6.2007 liittää Sipoon lounaisosan ja Vantaan ns. Västerkullan kiilan Helsinkiin Helsingin seudun idän suunnan kasvupaineiden helpottamiseksi. Alueet liitettiin Helsinkiin 1.1.2009. Alueella on voimassa useita maakuntakaavoja, osittain seutukaavoina laadittuja. Voimassa olevat maakuntakaavat on laadittu ennen alueliitosta. Niistä muodostuvaa kokonaisuutta voidaan pitää vanhentuneena, koska ne eivät yhdessä vastaa Östersundomin alueen nykyisiin valtakunnallisiin, maakunnallisiin ja seudullisiin maankäyttötavoitteisiin. Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavasta päättäessään maakuntavaltuusto jätti hyväksymättä Östersundomin taajamatoimintojen alueen Sipoonjokeen asti. Hyväksymättä jätetty, kuntien yhteistä yleiskaavaa laajempi alue on määritelty yhdeksi metropolimaakunnan tärkeimmistä uusista kasvualueista. Östersundomin alueen hyväksymättä jättämisen seurauksena alueelle on jäänyt voimaan vanhentunut maakuntakaavakokonaisuus, joka ei mahdollista tavoiteltua kasvua. Yleiskaavaa laadittaessa ei siis ole ollut voimassa ajantasaista maakuntakaavaa ohjaamassa yleiskaavan laatimista.

Östersundomin maakuntakaavalla tarkistetaan, täydennetään ja yhdenmukaistetaan Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan voimassa olevia maakuntakaavoja Östersundomin alueelta. Maakuntakaavan tavoitteena on valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) ja Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavan perusrakenteen lisäksi sovittaa alue kaava-alueeseen rajoittuviin voimassa oleviin maakuntakaavoihin ratkaisemalla merkittävän idän suunnan kasvuvyöhykkeen kytkeytyminen maakunnan aluerakenteeseen. Östersundomin hyväksytyssä maakuntakaavassa on otettu huomioon muuttuneet tavoitteet, ja liitto on maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämällä tavalla näin pitänyt kaavan ajan tasalla. Maakuntakaavaa on laadittu rinnan yhteisen yleiskaavan kanssa ja yleiskaava on maakuntakaavan mukainen. Östersundomin maakuntakaavan hyväksymispäätöksestä on valitettu. Valitukset kohdistuvat erityisesti maakuntakaavan valkoisiin alueisiin, jotka yhteisessä yleiskaavassa on osoitettu pääosin selvitysalueen merkinnällä. Yleiskaavassa on selvitysalueelle annettu kaavamääräyksiä, joiden tarkoituksena on varmistaa alueen luontoarvojen säilyminen. Määräykset on kohdistettu sekä suoraan selvitysalueen aluevarausmerkinnälle että ajoitusmääräyksiin (ks. luku 4.8 Selvitysalue).

Voimassa olevista maakuntakaavoista poikkeaminen on perusteltua, koska niiden osoittama ratkaisu on vanhentunut eikä vastaa valtakunnallisia, maakunnallisia ja seudullisia tavoitteita, joiden mukaan alue on yksi metropolimaakunnan tärkeimmistä uusista kasvualueista. Tällä kasvualueella voimassa olevat kaavat eivät mahdollista Helsingin seudun voimakkaan kasvun edellyttämää määrää uusia asuntoja, työpaikkoja ja palveluita tiiviisti raideliikenteeseen perustuvaan joukkoliikenteeseen tukeutuen. ---

Östersundomin yhteinen yleiskaava poikkeaa tavanomaista enemmän voimassa olevasta maakuntakaavasta, mikä palvelee MRL:n lakiehdotuksen 48 § perusteluissa mainittua tarkoitusta parantaa kaavajärjestelmän kykyä ohjata kaupunkiseudun kehitystä nopeasti muuttuvissa olosuhteissa. Yleiskaava on tarpeen Helsingin seudun kaupunkimaisen rakenteen laajentumisen mahdollistamiseksi, seudun idän suunnan monipuolisuuden ja elinvoimaisuuden turvaamiseksi ja Östersundomin alueen kaavatilanteen selkiyttämiseksi.”

1.2.3 Yleiskaavan sopeutuminen maakuntakaavan kokonaisuuteen

Yleiskaavan sopeutumisesta maakuntakaavan kokonaisuuteen on kaavaselostuksessa viitattu kaavaselostukseen sisältyvään yksityiskohtaiseen selvitykseen ja todettu lisäksi muun ohella seuraavaa:

”9.5.2

Yleiskaava sopeutuu yleiskaava-alueita ympäröivien maakuntakaavojen maankäyttöratkaisuihin. Yleiskaava on maakuntakaavakokonaisuuden tavoitteiden ja periaatteiden mukainen. --- Östersundomin alue sisältyy myös Uusimaa-kaava 2050 -kokonaisuusmaakuntakaavaan, jonka valmistelu on käynnistetty keväällä 2017. Uusimaa-kaava tulee voimaan tullessaan korvaamaan voimassa olevat maakuntakaavat sekä Östersundomin alueen 2. vaihemaakuntakaavan. Uusimaa-kaavan 2050 luonnos oli nähtävillä syksyllä 2018. Luonnoksessa Östersundomin alueen ratkaisu on pääperiaatteiltaan sama kuin Östersundomin

maakuntakaavassa. Yleiskaava on Uusimaa-kaavan 2050 luonnoksen keskeisten periaatteiden ja perustavoitteiden mukainen ja sopeutuu siten myös tulevan kokonaismaakuntakaavan kokonaisuuteen.”

1.3 Oikeudellinen arviointi maakuntakaavan ohjausvaikutuksesta

Uudenmaan maakuntavaltuusto on 12.6.2018 hyväksynyt Östersundomin alueen maakuntakaavan ja 17.9.2018 määrännyt maankäyttö- ja rakennuslain 201 §:n nojalla kaavan tulemaan voimaan ennen kuin se on saanut lainvoiman. Helsingin hallinto-oikeus on 19.10.2018 (18/0631/5) kieltänyt maakuntavaltuuston päätöksen täytäntöönpanon. Siihen nähden, että maakuntakaavaa koskeva täytäntöönpanokiello on ollut voimassa Östersundom-toimikunnan päätöstä tehtäessä, ei Östersundomin maakuntakaava ole voinut toimia maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 1 momentin tarkoittamalla tavalla Östersundomin yhteistä yleiskaavaa ohjaavana ylemmän tason kaavana. Asiassa on näin ollen menetelty virheellisesti siltä osin kuin yhteisen yleiskaavan on katsottu voivan perustua alueelle mahdollisesti voimaan tulevaan maakuntakaavaan.

Hallinto-oikeus toteaa, että saadun selvityksen mukaan Östersundomin yhteistä yleiskaavaa ja Östersundomin maakuntakaavaa on valmisteltu yhtäaikaisesti siten, että ne monilta osin perustuvat samoihin selvityksiin. Maakuntakaavaa koskevat valitukset on ratkaistu tänään hallinto-oikeuden antamalla toisella päätöksellä, jolla on hylätty Östersundomin maakuntakaavaan kohdistuneet valitukset. Koska maakuntakaavan lainvastaisuutta koskevat valitukset on hylätty ja Östersundomin maakuntakaava on jäänyt voimaan, ei asiassa ole tarpeen arvioida sitä, onko yhteistä yleiskaavaa hyväksyttäessä noudatettu tuolloin alueella voimassa ollutta maakuntakaavaa.

Koska yleiskaavapäätös tulee jäljempänä ilmenevistä syistä kokonaan kumottavaksi, tässä vaiheessa ei ole tarpeen enemmälti arvioida lukuun ottamatta jäljempänä kohdan 2.7 toiseksi viimeisessä kappaleessa lausuttua myöskään sitä, onko yhteinen yleiskaava ottanut riittävästi huomioon 12.6.2018 hyväksytyn maakuntakaavan ohjausvaikutuksen maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 1 momentissa ja 48 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla siltä osin kuin valituksissa on esitetty sen poikkeavan uudesta maakuntakaavasta. Muilta osin 12.6.2018 hyväksytty maakuntakaava on otettu huomioon asiaa koskevana selvitysaineistona.

2. Natura-aluetta koskevat valitusperusteet

2.1 Kysymyksenasettelu

Asiassa on Uudenmaan ELY-keskuksen, Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry:n ja Tringa ry:n valituksista arvioitava, onko Östersundom-toimikunnan päätöksellä hyväksytyn yleiskaavaratkaisun mahdolliset heikentävät vaikutukset Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet Natura 2000 -alueiden suojelun perusteena oleviin lintulajeihin ja Natura-alueen linnustolliseen arvokkuuteen nähden riittävästi poissuljettu siten, että sinänsä asianmukaiset selvitykset olisi otettu riittävästi huomioon. Kysymystä on arvioitava erityisesti suhteessa siihen, että Salmenkallion alue on valituksenalaisessa kaavassa osoitettu selvitysalueeksi, jonka maankäyttö ja maankäyttö ja tarvittavat suoje-lualueet ratkaistaan tarkemmassa suunnittelussa.

2.2 Salmenkallion alueelle osoitettu maankäyttö, kaava- ja ajoitusmääräykset

Salmenkallion alue on valituksenalaisessa yleiskaavassa osoitettu *selvitysalueeksi, jolla on erityisiä luontoarvoja*. Kaavamääräyksen mukaan alueella on selvitysalueeseen rajautuvan Natura-alueen suojelun perusteena olevia luontoarvoja. Alueen hoidossa, käytössä ja tarkemmassa suunnittelussa on huolehdittava siitä, ettei arvoja merkittävästi heikennetä. Alueelle on välittömästi yleiskaavan voimaantulon jälkeen laadittava ja toteutettava luonnonhoidon ja virkistyskäytön ohjauksen suunnitelma sekä käynnistettävä alueen luontoarvojen seuranta. Alueen maankäyttö ja tarvittavat suojelualueet ratkaistaan tarkemmassa suunnittelussa. Tätä ennen alueelle ei saa sijoittaa uusia rakennuksia ja maisemaa muuttava toimenpide edellyttää maisematyölupaa.

Lisäksi yleiskaavaan liittyvien muiden *ajoitusmääräysten* mukaan keskusten asuntovaltaisten alueiden ja vähittäiskaupan suuryksiköiden toteuttaminen edellyttää metroyhteyden sitovaa toteuttamispäätöstä. Määräys ei koske Kehä III:n länsipuolista aluetta. Ennen metroyhteyden toteuttamispäätöstä voidaan olevia asuntoalueita täydentää vähäisessä määrin bussiliikenteeseen tukeutuen palveluiden ylläpitämiseksi. Asuntovaltaisten alueiden toteuttaminen edellyttää niitä ympäröivien ulkoilu- ja virkistysalueiden pääulkoilureittien toteuttamista sekä selvitysalueelle laadittavan luonnonhoidon ja virkistyskäytön ohjauksen suunnitelman toteuttamista. Lähivirkistysalueet on toteutettava samanaikaisesti alueen asuntotuotannon kanssa. Selvitysalueelle on laadittava tarkempi suunnitelma ja perustettava tarvittavat luonnonsuojelualueet ennen kuin asukasmäärä kilometrin etäisyydellä selvitysalueesta ylittää 10 000 asukasta. Länsisalmen asuntoalueen tarkemmassa suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee varmistaa metsälajiston liikkumisen kannalta toimivan ekologisen yhteyden säilyminen Sipoonkorven kansallispuiston ja Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen ”Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet” välillä. Yhteyttä ei saa heikentää ennen kuin Länsisalmen alueen länsipuolinen uusi ekologinen yhteys on käytettävissä.

Kaavan yleismääräysten mukaan tarkemmassa suunnittelussa on muun ohella huomioitava luontodirektiivin liitteen II lajit, liitteen IV a lajien lisääntymis- ja levähdyspaikat, uhanalaiset luontotyypit sekä erityisesti suojeltavat lajit.

2.3 Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet Natura-alue

Valtioneuvoston 20.8.1998 tekemällä päätöksellä Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet (FI0100065) on suojeltu luonto- ja lintudirektiivien (SCI ja SPA) perusteella. Natura-aluekokonaisuus koostuu erillisistä osa-alueista ja on luonnoltaan hyvin monipuolinen. Natura-alueen kokonaispinta-ala on 355 hehtaaria.

Natura 2000 -aluetta koskevan tietolomakkeen kohdassa Alueen kuvaus todetaan, että alue koostuu neljästä erillisestä osasta Helsingin, Vantaan ja Sipoon raja-alueilla. Osa-alueet ovat 1) Mustavuoren, Porvarinlahden, Labbackan ja Kasabergetin muodostama kokonaisuus, 2) Bruksviken, 3) Torpviken ja 4) Kappellviken.

Alue on luonnoltaan hyvin monipuolinen. Se koostuu matalista merenlahdista ja niiden rantaluhdistista ja -niityistä sekä kalliolisista mäistä, joiden rinteillä on lehtokasvillisuutta. Labbackalla ja etenkin Mustavuorella lehto- ja kalliokasvillisuus on rehevää ja edustavaa, sillä kallioperä on kvartsi-maasälpägneisiä, jossa esiintyy välikerroksina ravinteikasta amfiboliittia sekä kalkkikiveä. Kasaberget on huomattavasti karumpi kallio, sillä sen kivilajeina ovat kvartsi- ja granodioriitti.

Alueella on luontoarvojen lisäksi historiallista merkitystä. Mustavuorella on ensimmäisen maailmansodanaikaisia linnoituslaitteita ja tykkiteitä sekä vanhoja kalkkilouhoksia. Kasabergetin laella puolestaan on pronssikautinen hautaröykkiö. Nämä kohteet ovat muinaismuistolain suojaamia.

Alue on pääkaupunkiseudulla sijaitessaan erittäin tärkeä luontoharrastus- ja virkistyskohde. Se on myös tutkimukselle merkittävä alue, sillä esim. linnusto-seurantoja on varsin pitkältä ajalta.

Alueen lehdot, lintuvedet ja kalliot on todettu valtakunnallisesti arvokkaiksi, ja yhdessä ne muodostavat erittäin merkittävän luontokokonaisuuden. Arvoa nostaa sijainti pääkaupunkiseudulla, jossa tällaisia kokonaisuuksia on säilynyt hyvin vähän.

Luontodirektiivin luontotyypeistä alueella ovat edustavimpia boreaaliset lehdot ja keskiravinteiset silikaattikalliot sekä kallioiden pienialaiset kalkkipitoiset osat. Lajistossa puolestaan korostuvat lintudirektiivin lajit, joita alueella pesii tai levähtää muuttoaikoina huomattavan suuri joukko. Alueelta on tavattu lisäksi luontodirektiivin sammallajia sekä monia sellaisia kasvi- ja eläinlajeja, jotka ovat pääkaupunkiseudulla harvinaisia, jotkut myös valtakunnallisesti uhanalaisia. ---

Kohdassa Lintuvedet todetaan lisäksi muun ohella seuraavaa: Koska alueella ja sen lähiympäristössä on monia erilaisia biotooppeja, lintulajisto on monipuolinen. Porvarinlahti, Bruksviken, Torpviken ja Kapellviken kuuluvat yhtenä, kansainvälisesti arvokkaaksi määriteltynä kohteena valtakunnalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan, mutta kaikki ovat myös erikseen tarkasteltuina arvokkaita lintuvesiä.

Kaikki lahdet ovat lintujen muutonaikaisia levähdyspaikkoja. Niillä myös käy ruokailemassa useita sellaisia lajeja, jotka eivät pesi alueella.

Alueen osoittamisesta on todettu muun ohella, että suurin osa alueesta kuuluu valtakunnallisiin luonnonsuojeluohjelmiin. Tähän mennessä alueesta on rauhoitettu luonnonsuojelulain nojalla Porvarinlahden perukka, Mustavuoren eteläosa ja Kasabergetin lakialue. Rauhoittamaton osa Mustavuoresta sekä Labbackan lounaisosa kuuluvat valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan. Natura-alueen suojelutavoitteet toteutetaan täällä perustamalla luonnonsuojelulain mukainen suojelualue. Porvarinlahti, Bruksviken, Torpviken ja Kapellviken rantaluhtineen ja -niittyineen kuuluvat valtakunnalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan. Natura-alue toteutetaan täällä vesilain ja/tai luonnonsuojelulain nojalla. Suurin osa Labbackaa sekä Kasabergetin kallioalue ovat Vantaan yleiskaavan suojelukohteita. Rauhoittamattomilla alueilla Natura-alueen toteutuskeino on rakennuslaki eli kyseinen kaava.

Luontodirektiivin liitteen I lintulajeina on mainittu muiden lajien ohella keh-rääjä (*Caprimulgus europaeus*) ja pyy (*Bonasa bonasia*).

Valtioneuvosto on 5.12.2018 tehnyt päätöksen Euroopan unionin Natura 2000 -verkoston Suomen ehdotuksen ja ilmoituksen täydentämisestä sekä Natura 2000 -alueiden tietojen tarkistuksista. Päätös on hallintolainkäyttölain 31 §:n 2 momentin nojalla määrätty välittömästi noudatettavaksi. Muun ohella sääksi ja merikotka on tietolomakkeella nimetty uusina lajeina Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet -Natura 2000-alueen suojelun perusteiksi.

2.4 Sovellettavat oikeusohjeet

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n 1 momentin mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvittäessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Pykälän 2 momentin mukaan kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvittävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia.

Maankäyttö- ja rakennuslain 39 §:n 2 momentin mukaan yleiskaavaa laadittaessa on muun ohella otettava huomioon ekologinen kestävyys, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen sekä virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys. Pykälän 3 momentin mukaan 2 momentissa tarkoitettut seikat on selvittävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin laadittavan yleiskaavan ohjaustavoite ja tarkkuus sitä edellyttävät.

Maankäyttö- ja rakennuslain 197 §:n 1 momentin mukaan kaavaa hyväksyttäessä ja vahvistettaessa on sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, noudatettava, mitä luonnonsuojelulain 10 luvussa säädetään. Lupa-asiaa ratkaistaessa ja muuta viranomaispäätöstä tehtäessä on lisäksi noudatettava, mitä luonnonsuojelulaissa ja sen nojalla säädetään.

Luonnonsuojelulain 64 §:n 1 momentin mukaan Euroopan unionin Natura 2000 -verkosto Suomessa koostuu: 1) lintudirektiivin perusteella Euroopan unionin komissiolle ilmoitetuista erityisistä suojelualueista; 2) erityisten suojelutoimien alueista, joista on säädetty ympäristöministeriön asetuksella sen jälkeen, kun komissio tai neuvosto on luontodirektiivin perusteella hyväksynyt kyseiset alueet yhteisön tärkeinä pitämiksi alueiksi. Pykälän 2 momentin mukaan Natura 2000 -verkostoon sisältyvää aluetta koskevien luonnontieteellisten tietojen muuttamisesta päättää valtioneuvoston yleisistunto.

Luonnonsuojelulain 64 a §:n mukaan Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ei saa merkittävästi heikentää.

Luonnonsuojelulain 65 §:n 1 momentin mukaan, jos hanke tai suunnitelma joko yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura

2000 -verkostoon, hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on asianmukaisella tavalla arvioitava nämä vaikutukset. Sama koskee sellaista hanketta tai suunnitelmaa alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia. Pykälän 2 momentin mukaan luvan myöntävän tai suunnitelman hyväksyvän viranomaisen on valvottava, että 1 momentissa tarkoitettu arviointi tehdään. Viranomaisen on pyydettävä arvioinnista lausunto elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta ja siltä, jonka hallinnassa luonnonsuojelualue on. Jos elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus itse on hankkeen suunnittelija tai toteuttaja, ympäristöministeriö päättää, mikä toinen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus antaa lausunnon. Ympäristöministeriön päätökseen ei saa erikseen valittamalla hakea muutosta.

Luonnonsuojelulain 66 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen taikka hyväksyä tai vahvistaa suunnitelmaa, jos 65 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu arviointi- ja lausuntomenettely osoittaa hankkeen tai suunnitelman merkittävästi heikentävän niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon.

Luontodirektiivin 6 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava erityisten suojelutoimien alueilla tarpeellisia toimenpiteitä luontotyyppien ja lajien elinympäristöjen heikentymisen sekä niitä lajeja koskevien häiriöiden estämiseksi, joita varten alueet on osoitettu, siinä määrin kuin nämä häiriöt saattaisivat vaikuttaa merkittävästi mainitun direktiivin tavoitteisiin.

Luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan mukaan kaikki suunnitelmat tai hankkeet, jotka eivät liity suoranaisesti alueen käyttöön tai ole sen kannalta tarpeellisia, mutta ovat vaikuttamaan tähän alueeseen merkittävästi joko erikseen tai yhdessä muiden suunnitelmien tai hankkeiden kanssa, on arvioitava asianmukaisesti sen kannalta, miten ne vaikuttavat alueen suojelutavoitteisiin. Alueelle aiheutuvien vaikutusten arvioinnista tehtyjen johtopäätösten perusteella ja jollei 4 kohdan säännöksistä muuta johdu, toimivaltaiset kansalliset viranomaiset antavat hyväksyntänsä tälle suunnitelmalle tai hankkeelle vasta varmistuttuaan siitä, että suunnitelma tai hanke ei vaikuta kyseisen alueen koskemattomuuteen, ja kuultuaan tarvittaessa kansalaisia.

Luontodirektiivin 7 artiklan mukaan mainitun direktiivin 6 artiklan 2, 3 ja 4 kohdasta aiheutuvat velvoitteet korvaavat luonnonvaraisten lintujen suojelusta annetun neuvoston direktiivin (79/409/ETY, lintudirektiivi) 4 artiklan 4 kohdan ensimmäisestä lauseesta aiheutuvat velvoitteet, kun on kyse 4 artiklan 1 kohdan mukaisesti suojeltavaksi luokitelluista alueista tai vastaavasti kyseisen direktiivin 4 artiklan 2 kohdan mukaisesti tunnustetuista alueista luontodirektiivin voimaantulopäivästä alkaen tai jäsenvaltion lintudirektiivin mukaisesti tekemän suojeluluokittelun tai tunnustamisen päivämäärästä alkaen, jos viimeksi mainittu päivämäärä on myöhempi.

2.5 Luontodirektiiviä koskeva Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö sekä komission ohjeet ja tiedoksiannot

Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä on korostettu, että luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdassa erotetaan toisistaan kaksi vaihetta. Säännöksen en-

simmainen virke koskee ensimmäistä, arviointivelvollisuuden sisältävää vaihetta. Säännöksen toisen virkkeen mukainen vaihe seuraa arviointia ja liittyy suunnitelman tai hankkeen hyväksymiseen.

Unionin tuomioistuin on asiassa *C-127/02 Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee* antamassaan tuomiossa todennut luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan osalta, että kaikki suunnitelmat tai hankkeet, jotka eivät liity suoranaisesti alueen käyttöön tai ole sen kannalta tarpeellisia, on arvioitava asianmukaisesti sen kannalta, miten ne vaikuttavat Natura-alueen suojelutavoitteisiin, mikäli objektiivisten seikkojen perusteella ei ole poissuljettua, että ne vaikuttavat kyseiseen alueeseen merkittävästi joko erikseen tai yhdessä muiden suunnitelmien ja hankkeiden kanssa.

Unionin tuomioistuin on lisäksi todennut edellä mainitussa tuomiossaan, että kun suunnitelma tai hanke, jolla on vaikutusta kyseiseen alueeseen, ei vaaranna sen säilyttämisen tavoitteita, sitä ei voida myöskään pitää sellaisena, että se voisi vaikuttaa merkittävästi kyseessä olevaan alueeseen. Sitä vastoin silloin, kun tällainen suunnitelma tai hanke saattaa vaarantaa kyseessä olevan alueen suojelutavoitteet, sitä on välttämättä pidettävä sellaisena, että se voi vaikuttaa merkittävästi tähän alueeseen. Kyseiseen suunnitelmaan tai hankkeeseen liittyvien tulevien vaikutusten arvioinnin yhteydessä niiden merkittävyys on määritettävä erityisesti sen alueen, jota tämä suunnitelma tai hanke koskee, ominaisuuksien ja erityisten ympäristöolosuhteiden valossa.

Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan ensimmäisen virkkeen perusteella tehdyssä arvioinnissa ei saa olla aukkoja, ja siinä pitää olla täydellisiä, täsmällisiä ja lopullisia toteamuksia ja päätelmiä, joilla voidaan hälventää kaikenlainen perusteltu tieteellinen epäily asianomaisella suojelualueella suunniteltujen töiden vaikutuksista (ks. muun muassa tuomio 17.4.2018, komissio v. Puolan tasavalta, C-441/17, 114 kohta, tuomio 11.4.2013, Sweetman ym., C-258/11, 44 kohta ja tuomio 21.7.2016, Orleans ym., C-387/15 ja C388/15, 50 kohta). Kyseisen 6 artiklan 3 kohdan ensimmäisen virkkeen nojalla tehtävä alueelle suunnitelmasta tai hankkeesta aiheutuvien vaikutusten asianmukainen arviointi merkitsee sitä, että alaa koskeva paras tieteellinen tieto huomioon ottaen on yksilöitävä suunnitelman tai hankkeen kaikki näkökohdat, jotka voivat yksinään tai yhdistettyinä muiden suunnitelmien tai hankkeiden kanssa vaikuttaa kyseisen alueen suojelutavoitteisiin (ks. muun muassa tuomio 17.4.2018, komissio v. Puolan tasavalta, C-441/17, 113 kohta ja tuomio 21.7.2016, Orleans ym., C-387/15 ja C388/15, 51 kohta).

Oikeuskäytännön mukaan luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua suunnitelmaa tai hanketta koskeva lupa voidaan siten myöntää vain edellyttäen, että toimivaltaiset kansalliset viranomaiset ovat varmistuneet siitä, että se ei vaikuta pysyvällä tavalla haitallisesti kyseisen alueen koskemattomuuteen. Näin on silloin, kun ei ole olemassa mitään tieteelliseltä kannalta järkevää epäilyä tällaisten vaikutusten aiheutumatta jäämisestä (ks. muun muassa tuomio 17.4.2018, komissio v. Puolan tasavalta, C-441/17, 117 kohta, tuomio 11.4.2013, Sweetman ym., C-258/11, 40 kohta ja tuomio 8.11.2016, Lesoochranárske zoskupenie VLK, C-243/15, 42 kohta).

Asiassa voidaan ottaa selvityksenä huomioon myös Euroopan unionin komission julkaisema ohjeet ja tiedonannot, kuten esimerkiksi Euroopan unionin komission ohjeen, joka koskee Natura 2000 -alueisiin kohdistuvien vaikutusten arviointimenetelmiä (Assessment of plans and projects significantly affecting Natura 2000 sites. Methodological guidance on the provisions of Article 6(3) and (4) of the Habitats Directive 92/43/EEC, November 2001). Suomessa ympäristöministeriö on julkaissut niin ikään oikeudellisesti sitomattoman, mutta selvitysaineistoa sisältävän oppaan luontoselvityksistä ja luontovaikutusten arvioinnista kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa (Ympäristöopas 109/2003). Ympäristöoppaan 109/2003 mukaan linnustokohteen Natura-arvioinnissa tulee suojeluperusteena olevien lintulajien lisäksi ottaa huomioon lajien elinympäristöjen ominaispiirteet ja hankkeen vaikutus näihin ominaispiirteisiin.

Euroopan unionin komission tiedonannossa 21.11.2018 C (2019) 7621 final on todettu muun ohella seuraavaa:

”Jotta toimivaltainen viranomainen kykenisi päättämään, ovatko lieventävät toimenpiteet riittäviä poistamaan suunnitelman tai hankkeen mahdolliset haitalliset vaikutukset alueeseen (ja varmistamaan, että toimenpiteillä ei tahattomasti aiheuteta muita haitallisia vaikutuksia kyseisille lajeille ja luontotyypeille), jokainen lieventävä toimenpide on kuvattava yksityiskohtaisesti ja on esitettävä tieteelliseen näyttöön perustuva selostus siitä, miten toimenpiteellä poistetaan havaitut haitalliset vaikutukset tai vähennetään niitä. Tämän lisäksi olisi ilmoitettava, miten ja milloin toimenpiteet toteutetaan ja kuka ne toteuttaa ja millaisia järjestelyjä otetaan käyttöön toimenpiteiden vaikuttavuuden seuraamiseksi ja tarvittavien korjaavien toimenpiteiden toteuttamiseksi. Asiassa C-142/16 (37–45 kohta) on niin ikään tuotu esiin, että lopullisten tietojen tulee olla käytettävissä luvan antamishetkellä. Mikäli toimivaltainen viranomainen katsoo, että lieventävät toimenpiteet riittävät estämään ne alueen koskemattomuuteen kohdistuvat haitalliset vaikutukset, jotka asianmukaisessa arvioinnissa havaittiin, niistä tulee lopullisen suunnitelman tai hankkeen eritelmän kiinteä osa tai ne voidaan mainita hankkeen hyväksymisedellytyksenä. Mikäli sen sijaan alueen koskemattomuuteen kohdistuu yhä jäljelle jääviä haitallisia vaikutuksia vielä senkin jälkeen, kun lieventäviä toimenpiteitä on otettu käyttöön, suunnitelmaa tai hanketta ei voida hyväksyä (elleivät 6 artiklan 4 kohdassa asetetut edellytykset täyty).”

2.6 Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet -Natura-alueesta ja laaditusta Natura-arvioinnista sekä muusta luontoympäristöstä koskevasta selvityksestä

2.6.1 Natura-arviointi 5.4.2017

Yhteistä yleiskaavaa varten on laadittu 5.4.2017 päivätty arvio Östersundomin yhteisen yleiskaavan Suora metro –vaihtoehdon vaikutuksista Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet -Natura-alueeseen (FI0100065) sekä Siipoonkorven Natura-alueeseen (FI0100066).

Natura-arvioinnissa todetun mukaan ”Natura Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet (FI0100065) on suojeltu luonto- ja lintudirektiivien (SCI ja SPA) perusteella. Natura-aluekokonaisuus koostuu erillisistä osa-alueista ja on

luonnoltaan hyvin monipuolinen. Natura-alueen kokonaispinta-ala on 355 hehtaaria. Porvarinlahti, Bruksviken, Torpviken ja Kapellviken kuuluvat yhtenä, kansainvälisesti arvokkaaksi määriteltynä kohteena valtakunnalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan, mutta kaikki ovat myös erikseen tarkasteltuina arvokkaita lintuvesiä. Lintuvedet muodostavat ekologisen kokonaisuuden, koska alueet sijaitsevat vierekkäin ja ovat hyvin samankaltaisia.

Östersundomin lintuvesien neljä merenlahtea ovat umpeenkasvavia kosteikkoja, joita luonnehtivat laajat, matalia avovesialueita ja kapeita uomia reunustavat järviruovikot, suppeat matalammat luhtaniityt, ruovikoituvat ja pensoittuvat kuivat niityt sekä rantojen kapeat tervaleppävyöhykkeet. Avovettä on kolmasosa lintuvesien kokonaispinta-alasta. Östersundomin lintuvedet on 1980-luvun alussa luokiteltu kansainvälisesti merkittäväksi, ja alueen suojeluarvo on säilynyt tällä tasolla.”

Kehrääjän osalta Natura-arvioinnissa on todettu muun ohella seuraavaa:

”6.6.3 Kehrääjä (*Caprimulgus europaeus*, lintudirektiivin liitteen I laji)

Vuosaaren sataman linnustonseuranta-aineiston pesimäaikaisista kehrääjän havaintopaikoista 75 % sijaitsee Salmenkalliolla ja neljännes Natura-alueella. Lajin esiintymisen kannalta tärkein alue on Salmenkallion, Kantarnäsbergetin ja Kasabergetin muodostama kokonaisuus. Salmenkallio–Kantarnäsberget on selvitysalueita, jonka maankäyttö päätetään myöhemmin. Salmenkallion pohjoispuolelle on tulossa tiivistä rakentamista. Lähimmät kehrääjän havaintopaikat sijaitsevat 600–700 metrin päässä rakentamisalueelta. Salmenkallion kehrääjäreviirien säilyminen on riippuvainen selvitysalueen kaavamääräyksessä mainitun luonnonhoitoa ja virkistyskäyttöä ohjaavan suunnitelman onnistumisesta.

Natura-alueen kehrääjiin kohdistuvien vaikutusten arviointiin liittyy epävarmuutta. Kehrääjän satunnainen esiintyminen Natura-alueella perustuu lajin säännölliseen esiintymiseen Salmenkallion–Kantarnäsbergetin alueella. Yleiskaavan toteutuessa Salmenkallion alueen virkistyskäyttö lisääntyy ja kehrääjälle sopivien ravinnonhankintapaikkojen määrä pesimäpaikkojen ulkopuolella vähenee. Vaikutuksia voidaan lieventää kaavamääräyksin ja virkistyskäyttöä ohjaavalla suunnitelmalla, mutta haitallisia vaikutuksia ei voida kokonaan estää. Kehrääjien määrä Salmenkallion–Kantarnäsbergetin alueella todennäköisesti vähentyy ja tämä voi puolesta heijastua Natura-alueen puolelle, jossa kehrääjien esiintyminen muuttuu aiempaa epäsäännöllisemmäksi. Kehrääjän pesimisedellytykset Mustavuoren lehdon ja Östersundomin lintuvesien Natura-alueella kuitenkin säilyvät. Salmenkallion alueen käyttöä ohjaavien määräysten toteutuminen lieventää kehrääjään kohdistuvia haittoja. Vaikutuksia Natura-alueen kehrääjiin ei voida pitää merkittävänä, sillä laji ei esiinny Natura-alueella vuosittain.”

Pyyn osalta Natura-arvioinnissa on todettu johtopäätöksenä muun ohella seuraavaa: ”Johtopäätöksenä on, että kaavan toteutuminen ei vähennä pyyn elinympäristöjä Natura-alueella, mutta rakentaminen heikentää pyyn kulkuyhteyksiä Mustavuoren ja Sipoonkorven pyypopulaatioiden välillä. Pyiden liikkumismahdollisuudet Mustavuoren alueen ja Sipoonkorven välillä eivät kuitenkaan kokonaan esty. Pyyhyn kohdistuvat vaikutukset ovat riippuvaisia

myös yleiskaavan selvitysalueelle tehtävästä luonnonhoidon ja virkistyskäytön ohjaussuunnitelmasta ja sen sisältämistä virkistyskäyttöä ohjaavista keinoista. Kaavaratkaisut ja lieventävät toimenpiteet mahdollistavat sen, että pyyhyn kohdistuvat haitalliset vaikutukset eivät muodostu merkittäviksi Mustavuoren lehdon ja Östersundomin lintuvesien Natura 2000 -alueella. Tämä edellyttää pyyhyn tiukkaa huomioon ottamista jatkosuunnittelussa. Maankäytön näkökulmasta on hyvä lisäksi muistaa se, että takeita siitä, että kehitettävä ekologinen yhteys alkaisi toimia pyyhyn kulkuyhteytenä ei ole.”

Natura-arvioinnin johtopäätöksissä on Mustavuoren lehdot ja Östersundomin lintuedet Natura 2000 -alueen osalta todettu seuraavaa:

”Linnustonmuutokset tapahtuvat hitaasti ja pitkäaikaisia muutoksia on hankala arvioida. Arviointia vaikeuttaa myös se, että huomattava osa Natura-alueesta on kosteikkoja, jotka ovat ”luonnostaan” nopeasti muuttuvia ympäristöjä ja niiden linnustokin on ennalta arvaamattomasti muuttunut. Pitkällä aikavälillä Östersundomin yleiskaava-alueen linnustonmuutokset luultavasti ovat voimakkaampia kuin tällä hetkellä on arvioitavissa. Kaavan toteutuminen voi vaikuttaa haitallisesti myös joihinkin niistä lajeista, joiden suojelutaso tämän arvioinnin mukaan säilyy suotuisana. Kaavan toteutumisesta aiheutuu Natura-alueen linnustoon vain välillisiä, Natura-alueen ulkopuolella tapahtuvista muutoksista aiheutuvia vaikutuksia.

Arvioinnissa tarkastelluista 33 lintulajista puolet on sellaisia, joihin kaavan toteutuminen ei käytettävissä olevien tietojen perusteella vaikuta. Muihin lajeihin kohdistuu haitallisia vaikutuksia, mutta merkittäviä haittoja ei arvioida kohdistuvan yhteenkään Natura-alueen suojeluperusteena esitettyyn lintulajiin. Joidenkin lajien kohdalla tämä kuitenkin edellyttää tiukkaa kulunohjausta, luonnonhoitosuunnitelmia ja huolellista linnuston huomioon ottamista myös osayleiskaavoja tai asemakaavoja laadittaessa.

Merkittävää haittaa vähäisempiä vaikutuksia kohdistuu mm. pyyhyn, ruisrääk-kään, kehrääjään ja Natura-alueella harvoin pesivään mehiläishaukkaan. Haitat aiheutuvat kulkuyhteyksien heikentymisestä (pyy) ja Natura-alueen ulkopuolella olevien elinympäristöjen tai ruokailupaikkojen vähenemisestä (mehiläishaukka) sekä ulkoilukäytön lisääntymisen aiheuttamista häiriöistä (pyy, ruisrääkkä, kehrääjä). Koko kaava-alueen maankäyttöratkaisulla on kielteisiä vaikutuksia myös uuttukyyhkyn ja nuolihaukan pesintään sekä eräiden muuttoaikoina tavattavien lajien (jouhisorsa, liro, suokukko) esiintymiseen. Helpoiten tunnistettavat haitalliset vaikutukset aiheutuvat lisääntyvästä virkistyskäytöstä, kaupunkimaisen maankäytön mukanaan tuomasta petoeläinten ja varislintujen lisääntyvästä saalistuksesta sekä alueen muuttumisesta maaseutumaisesta kaupunkimaiseksi alueeksi. Metrovaihtoehdoilla (pintametro, maan alla kulkeva metro) ei ole Natura-alueen linnustoon vaikuttavia eroja.

Luontotyypeistä silikaattikallioihin voi kohdistua ulkoillun lisääntymisestä johtuen kallioalueiden kasvillisuuden kulumista. Luontotyyppiin kohdistuvat vaikutukset ovat välillisiä, (asukkaiden) liikkumisesta syntyviä. Ihmisten liikkuntatottumuksia on tutkittu, ja niistä voidaan vetää yleistäviä johtopäätöksiä siitä, minkälaisiin ympäristöihin liikkuminen kohdistuu. Todellinen liikkumiskäyttäytyminen tulee ilmi vasta maankäytön toteuduttua. Huomioiden yleiskaavassa esitetyt ulkoiluun soveltuvat viheralueet Kasabergetin–Labbackan

ympäristössä sekä Västerkullan alueella, liikkumisesta valtaosa on kanavoitavissa Natura-alueen ulkopuolelle tai Natura-alueella olevalle ulkoiluverkostolle. Silikaattikallioihin arvioidaan kohdistuvan korkeintaan kohtalaisia haitallisia vaikutuksia varovaisuusperiaatteen mukaan.

Lisääntyvä ulkoilu voi lisätä kulumista myös borealiset lehdot -luontotyyppillä, mutta vaikutusten arvioidaan olevan korkeintaan vähäisiä.

Alueen suojelutavoitteet määrittävät miten merkittävä alue on luontotyyppin tai lajin suotuisan suojelutason tai Natura 2000 -verkoston yhtenäisyyden kannalta. Esitetyt lieventämistoimet (kappale 6.6) toteuttamalla vaikutukset luontotyyppeihin eivät ole todennäköisesti merkittäviä eikä luontotyyppien kannalta tarkasteltuna Natura-alueen eheys kärsi. Alueen kosteikot ja niiden rantapellot muodostavat kokonaisuuden, jossa linnut voivat esimerkiksi häiriötilanteissa siirtyä alueelta toiselle. Yleiskaavan tuoma maankäyttö saattaa heikentää kokonaisuuden toimivuutta häirinnän lisääntyessä ja Natura-alueen ulkopuolisten ruokailualueiden vähentyessä.”

2.6.2 Uudenmaan ELY-keskuksen Natura-lausunto 27.10.2017

Uudenmaan ELY-keskus on luonnonsuojelulain 65 §:n tarkoittamassa lausunossaan todennut Natura-selvityksestä johtopäätöksensä seuraavaa: ”Uudenmaan ELY-keskus katsoo, että Östersundomin alueen uuden yleiskaavaehdotuksen vaikutukset ovat Natura-arvioinnissa esitetyistä lieventämistoimista huolimatta merkittävästi heikentäviä Mustavuorenlehto ja Östersundomin lintuvedet (FI0100065) Natura 2000 -alueen suojelun perusteena oleville luonnonarvoille: kehrääjä, pyy, silikaattikalliot ja eheys linnuston kannalta tarkasteltuna. Merkittävästi heikentävät vaikutukset voidaan välttää, kun kaavaehdotukseen tehdään seuraavat muutokset:

- Salmenkallion-Kantamäsbergetin alueet osoitetaan luonnonsuojelualueena, joka mahdollistaa virkistyskäytön ohjaamiseksi tarvittavien liikkumiskieltojen ja -rajoitusten määräämisen luonnonsuojelualueen rauhoitusmääräyksillä. Muilta osin selvitysalueen maankäyttö ratkaistaan siten, että alueet osoitetaan rakentamattomina pääosin virkistyskäytön tarpeisiin.
- Ekologista metsäyhteyttä Sipoonkorpeen levennetään ja sen säilyminen turvataan, kunnes mahdollinen korvaava metsäyhteys on kehitetty ja osoitettu toimivaksi.

ELY-keskus katsoo, että yleiskaavaehdotus ei yksistään tai yhdessä muiden tiedossa olevien hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikennä Sipoonkorven (FI0100066) Natura 2000 -alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja, kun esitetyt lieventämistoimet toteutetaan.”

2.6.3 Suora metro -kaavaehdotuksen luontovaikutusten arviointi 31.3.2017

Kaava-aineistoon sisältyvän selvityksessä ”Östersundomin yhteinen yleiskaava Suora metro -kaavaehdotuksen luontovaikutusten arviointi” (31.3.2017) on merikotkan (*Haliaeetus albicilla*) ja sääksen (*Pandion haliaetus*) osalta todettu muun ohella seuraavaa:

”Yksi merikotkapari on hiljattain asettunut Sipoon saaristoon, josta merikotkien ruokailulennot ulottuvat muun muassa Östersundomin lintuvesille. Lajin ruokailuedellytykset lintuvesillä todennäköisesti heikkenevät asutuksen ja virkistyskäytön lisääntyessä lintuvesien ympäristössä. Merikotkan reviiri on laaja ja siihen kuuluu muitakin reheviä merenlahtia ja laaja alue saaristoa. Lajin säilymisen uhkana ovat pesän lähellä keväiseen haudonta-aikaan liikkuvat ihmiset, jotka voivat aiheuttaa pesinnän epäonnistumisen. Östersundomin yleiskaavan toteutuminen lisää saariston virkistyskäyttöä ja tekee merikotkan säilymisen alueen linnustossa epävarmaksi.”

”Alueen linnustoon kohdistuu merkittäviä haittoja, jotka aiheutuvat mm. elinympäristöjen häviämisestä ja muuttumisesta, yhtenäisten luontoalueiden pirstoutumisesta, kaupunkimaisen asutuksen karkottavasta vaikutuksesta sekä maalla ja vesillä tapahtuvan virkistyskäytön lisääntymisestä. Kaavassa ei ole osoitettu muutoksia Natura-alueisiin kuuluviin metsäalueisiin ja merenlahtiin, mutta osa muista linnustollisesti tärkeistä kohteista häviää rakentamisen seurauksena tai niiden pinta-ala pienenee. Uhanalaisista lajeista mehiläishaukka, merikotka, huuhkaja sekä alueellisesti uhanalaisen metso todennäköisesti häviävät yleiskaava-alueen pesimälinnustosta. Useimpien muiden uhanalaisten lajien kanta pienenee. Helsingissä harvinaisista lintulajeista sääksi ja teeri ovat vaarassa hävitä alueen pesimälinnustosta. Useimpien silmälläpidettävien lajien pesimäpaikat vähenevät. Muutokset ovat suuria Helsingin alueella. Laajemman alueen tarkastelussa haitalliset vaikutukset eivät nouse yhtä merkittäviksi, sillä sopivaa ympäristöä on useimmille lajeille laajalti heti kaava-alueen ulkopuolella.”

2.7 Yleiskaavan lainmukaisuuden oikeudellinen arviointi Naturan suojeluarvojen osalta

Hallinto-oikeus toteaa, että luonnonsuojelulain 64 a, 65 ja 66 §:ien tarkoittaman heikentämiskiellon toteuttaminen edellyttää kaava-asioissa, että hyväksyttävässä kaavassa turvataan asianomaisten pykälien tarkoittamat, alueen suojelun perusteena olevat arvot ja niiden säilymisen myös alemman asteisella kaavalla. Yleiskaavaa hyväksyttäessä käytettävissä olleiden selvitysten perusteella tulee olla arvioitavissa, onko mahdollista laatia sisällöltään lainmukainen asemakaavoitus ja ovatko kaavamääräykset sellaiset, että lainmukaisuudesta voidaan jo tässä vaiheessa riittävästi varmistua.

Natura-arvion lähtökohtana on ollut, että Salmenkallion alue säilyisi rakentamattomana. Natura-arviota ei siten ole tehty suhteessa tilanteeseen, jossa Salmenkallion alueelle olisi mahdollista osoittaa rakentamista. Koska yleiskaavalla ei ole määrätty selvitysalueen maankäytöstä, selvitysalueita koskevat kaavamääräykset eivät sido jatkosuunnittelua sen suhteen, että aluetta voidaan yleiskaavan estämättä osoittaa myös rakentamiseen. Tältä osin on lisäksi otettava huomioon se, että selvitysalueen määräys poikkeaa yksityiskohtaisempaa suunnittelua jatkossa ohjaamaan tarkoitetun Östersundomin maakuntakaavan valkoisen alueen määräyksestä sikäli, että selvitysalueen merkintä ei, toisin kuin maakuntakaavan valkoisten alueiden määräys, rajoita alueelle osoitettavaa rakentamista enintään paikallisesti merkittävään. Tämän seikan ja maakuntakaavan suunnitteluvuoksi on maakuntakaavaa koskevien valitusten käsittelyn yhteydessä katsottu osaltaan mahdollistavan sen, että maakuntakaava on voitu pitää lainmukaisena.

Näistä lähtökohdista ja ottaen huomioon myös kohdassa 2.5 selostettu oikeuskäytäntö hallinto-oikeus katsoo, että yhteisvaikutusten arviointia alueen mahdollisen asemakaavoituksen yhteydessä ei tässä tilanteessa ole pidettävä riittävänä. Kaava ei siten myöskään perustu maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n tarkoittamalla tavalla riittäviin selvityksiin. Lisäksi hallinto-oikeus toteaa, että Natura-arviota ei ole tehty lainkaan valtioneuvoston päätöksellä 5.12.2018 ennen valituksenalaisen päätöksen hyväksymistä täydennetyn lintudirektiivin liitteen I lajien merikotkan (*Haliaeetus albicilla*) ja sääksen (*Pandion haliaetus*) osalta, vaikka näiden esiintyminen alueella on ollut tiedossa jo Natura-arviota tehtäessä, kuten esimerkiksi edellä kohdassa 2.6.2 siteeratusta selvityksestä Suora metro -kaavaehdotuksen luontovaikutusten arvioinnista (31.3.2017) käy ilmi.

Siltä osin kuin merkittävien vaikutusten puuttumista on perusteltu sillä, että joidenkin lajien esiintyminen Natura-alueella olisi satunnaista, hallinto-oikeus toteaa, että luonnonsuojelulain 66 §:n 1 momentin heikentämiskieltoa koskeva säännös edellyttää elinympäristöjä koskevaa kokonaisarviota. Näin ollen lintulajien kantojen vuotuinen vaihtelu ei tarkoita, että tuossa lainkohdassa tarkoitettu heikentämiskielto poistuisi asianomaisten populaatioiden heikentyessä tai kadotessa kohteen alueelta. Tarkastelussa on näin ollen aina otettava huomioon muun ohella hankkeen vaikutus kohteen valintaperusteina olevien lajien elinympäristöjen ominaispiirteisiin.

Tavoitteena olevan rakentamisen määrä ja rakentamiseen osoitettujen alueiden laajuus sekä kysymyksessä olevaan alueeseen liittyvät arvot huomioon ottaen jo yleiskaavaa laadittaessa olisi tullut selvittää ja varmistua siitä, että yleiskaavan mahdollistama rakentaminen on toteuttavissa ja sovitettavissa yhteen tavalla, joka turvaa muun ohella Natura-aluetta koskevat arvot.

Yleiskaavaan liittyvää Natura-arviointia ei edellä esitetty huomioon ottaen voida kaikilta osin pitää asianmukaisena, eivätkä siinä esitetyt johtopäätökset merkittävien haitallisten vaikutusten toteutumatta jäämisestä kaikilta osin perustu sellaisiin unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä tarkoitettuihin täydellisiin, täsmällisiin ja lopullisiin päätelmiin, joilla voidaan hälventää kaikenlainen tieteellinen epäily asianomaisella suunnittelualueella suunniteltujen töiden vaikutuksista. Hallinto-oikeuden näkemykseen selvityksen riittämättömyydestä kokonaisarviossa vaikuttaa edellä todettujen Natura-selvitysten puutteiden lisäksi se, että Salmenkallion alueelle osoitetun selvitysalueen osalta alueen maankäyttö on jäänyt sitovasti ratkaisematta. Hallinto-oikeus toteaa vielä, että kysymystä ei ole aihetta arvioida toisin kaavaan liitettyjen haitallisten vaikutusten lieventämistoimenpiteinä esitettyjen ajoitusmääräysten johdosta, kun otetaan kokonaisuutena huomioon selvitysalueen maankäytön lähtökohtiin liittyvät epävarmuustekijät sekä se, että ajoitusmääräysten merkitystä ei ole myöskään kaikilta osin arvioitu Natura-arvioinnin osana. Koska yleiskaavaratkaisun mahdollisia heikentäviä vaikutuksia Natura-alueen suojelun perusteena oleviin lintulajeihin ja Natura-alueen linnustollisesti arvokkaaseen aluekokonaisuuteen ei ole riittävästi poissuljettu, on esitetyistä lieventämistoimenpiteistä huolimatta olemassa vaara, että Natura-alueen välittömään läheisyyteen osoitetut uudet rakentamisalueet ja kaavaratkaisun tarkoittama muu asukasmäärän voimakas lisääntyminen merkittävästi heikentävät

suojelun perusteena olevia luonnonarvoja Natura 2000 -alueella. Östersundom-toimikunnan päätös on siten luonnonsuojelulain 66 §:n 1 momentin vastaisena kumottava. Edellä kerrotuin perusteluin yleiskaava ole myöskään maankäyttö- ja rakennuslain 39 §:n 2 momentissa mainitun luonnonarvojen vaalimista koskevat yleiskaavan sisältövaatimuksen mukainen.

Hallinto-oikeus toteaa vielä, että kaavaratkaisussa on varauduttu Sipoonkorven ja Mustavuoren välisen yhteyden kehittämiseen ja säilyttämiseen siten, että Westerkullan peltoalueen itäpuolelle on osoitettu metsäisenä kehitettävä ekologisen yhteyden osa, jonka yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on kaavamääräysten mukaan otettava huomioon erityisesti pyyn liikkumisen kannalta tärkeiden kulkuyhteyksien säilyttäminen ja kehittäminen riittävän puustoisina ja leveinä. Maakuntakaavassa osoitetun viheryhteyden paikalle on yleiskaavassa osoitettu rakennuskortteleita. Yhteyttä on siirretty ja kavennettu. Maakuntakaavassa osoitettua viheryhteyttä itä-länsisuunnassa ei ole lainkaan osoitettu yleiskaavassa. Sanottu ratkaisu poikkeaa siten Östersundomin maakuntakaavassa osoitetusta ratkaisusta, joka on selvityksenä otettu huomioon arvioitaessa yleiskaavaratkaisun lainmukaisuutta. Edellä lausuttu lisää osaltaan sitä epävarmuutta, joka liittyy lieventämistoimenpiteiden riittävyteen. Koska päätös tulee muilla perusteilla kumottavaksi, asiassa ei ole tarpeen enemmälti arvioida Östersundomin maakuntakaavasta poikkeavan ratkaisun lainmukaisuutta.

Koska kaava-alueelle osoitettujen maankäytöllisten ratkaisujen on tarkoitettu muodostavan suunnittelullinen kokonaisuus, on yhteinen yleiskaava kumottava kokonaisuudessaan.

3. Lopputulos

Östersundom-toimikunnan yhteisen yleiskaavan hyväksymistä koskeva päätös on edellä todetuilla perusteilla kokonaisuudessaan kumottava lainvastaisena.

Kun otetaan huomioon, että päätös on kumottu edellä mainituin perusteluin, ei muista valituksista ja valitusperusteista ole tarpeen enemmälti lausua. Asian näin päättyessä lausuminen myös täytäntöönpanoa koskevasta vaatimuksesta raukeaa.

Muutoksenhaku

Maankäyttö- ja rakennuslain 188 §:n 1 momentin mukaan tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Maankäyttö- ja rakennuslain 191 §:n 4 momentin mukaan muilla kuin kunnalla ei ole oikeutta hakea muutosta hallinto-oikeuden päätökseen, jolla hallinto-oikeus on kumonnut kunnan viranomaisen tekemän kaavan hyväksymistä koskevan päätöksen.

Maankäyttö- ja rakennuslain 47 §:n 1 momentin mukaan kunnat voivat antaa yhteisen yleiskaavan laatimisen ja hyväksymisen maakunnan liiton, tehtävään soveltuvan muun kuntayhtymän tai kuntien muun yhteisen toimielimen tehtäväksi. Pykälän 2 momentin mukaan tällaiseen toimielimeen sovelletaan, mitä sanotussa laissa säädetään kunnasta.

Valitusosoitus on liitteenä (HLL valituslupa julkipanon jälkeen 01.16).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Asian ovat ratkaisseet hallinto-oikeuden jäsenet
Jaana Moilanen, Petteri Leppikorpi (t) ja Esa Hakkola.

Esittelijäjäsen

Esa Hakkola

Jakelu ja oikeudenkäyntimaksu

Päätös	Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus Maksutta
	Roger Larsson Maksutta
	Bettina von der Phalen ym. Maksutta
	Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry Maksutta
	Anne Sorvari ja Antti Sorvari Maksutta
	Landbon omakotiyhdistys ry ym. Maksutta
	Ilse Katharina Ackermann, Ceti Hasselman ja Buster Hongell Maksutta
	Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa ry Maksutta
Jäljennös	Östersundom-toimikunta
	Helsingin kaupunginhallitus
	Sipoon kunnanhallitus
	Vantaan kaupunginhallitus
	Uudenmaan maakuntaliitto

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta **valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusoikeuden rajoittaminen

Hallintolainkäyttölain 13 §:n 2 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhteneväisyyden vuoksi on tärkeää saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
 - 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
 - 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.
- Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Tämä päätös on annettu julkipanon jälkeen, jolloin päätöksen katsotaan tulleen asianosaisten tietoon silloin, kun se on annettu. Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaantipäivästä**, sitä päivää lukuun ottamatta.

Valituskirjelmän toimittaminen

Valituskirjelmä, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on toimitettava valitusajassa **korkeimmalle hallinto-oikeudelle**. Valitusasiakirjojen tulee olla perillä myös sähköistä asiointipalvelua käytettäessä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.

Valituskirjelmän sisältö ja allekirjoittaminen

Valituskirjelmässä, joka sisältää myös valituslupahakemuksen, on ilmoitettava

- valittajan nimi ja kotikunta
- postiosoite ja puhelinnumero, joihin asian käsittelyä koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa
- päätös, johon haetaan muutosta
- perusteet, joilla valituslupaa haetaan
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan.

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä. Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä taikka jos valituksen on laatinut joku muu henkilö, on valituskirjelmässä mainittava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valituskirjelmän liitteet

Valituskirjelmään on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, jollei hän ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Korkeimman hallinto-oikeuden osoite

Postiosoite:	Käyntiosoite:
PL 180	Fabianinkatu 15
00131 HELSINKI	Helsinki

Faksi: 029 56 40382

Sähköposti: korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi

Asiointipalvelu: <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

HLL valituslupa julkipanon jälkeen 01.16

BESVÄRSANVISNING

I förvaltningsdomstolens beslut får ändring sökas genom skriftliga besvär hos **högsta förvaltningsdomstolen** om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Begränsning av besvärsrätten

Enligt 13 § 2 mom. förvaltningsprocesslagen skall besvärstillstånd beviljas om

- 1) det med avseende på lagens tillämpning i andra liknande fall eller för en enhetlig rättspraxis är av vikt att ärendet avgörs av högsta förvaltningsdomstolen,
- 2) det finns särskilda skäl för högsta förvaltningsdomstolen att avgöra ärendet på grund av att det i ärendet skett ett uppenbart fel, eller om
- 3) det finns något annat vägande skäl för att bevilja besvärstillstånd.

Besvärstiden

Detta beslut har meddelats efter anslag, och den som saken gäller anses ha fått del av beslutet när det meddelades.

Besvär skall anföras **inom 30 dagar från dagen för delfäendet av förvaltningsdomstolens beslut**, sagda dag inte medräknad.

Inlämnande av besvärsskriften

Besvärsskriften, i vilken ansökan om besvärstillstånd skall ingå, skall inom besvärstiden tillställas **högsta förvaltningsdomstolen**. Besvärshandlingarna skall även vid användning av e-tjänsten vara framme senast den sista dagen av besvärstiden före utgången av ämbetsverkets öppettid.

Besvärsskriftens innehåll och undertecknande

I besvärsskriften, i vilken även ansökan om besvärstillstånd ingår, skall

- uppges ändringssökandens namn och hemkommun
- den postadress och det telefonnummer under vilka meddelanden i saken kan tillställas ändringssökanden
- det beslut i vilket ändring söks
- de grunder på vilka besvärstillstånd borde beviljas
- till vilka delar ändring söks i beslutet och vilka ändringar som yrkas
- de grunder på vilka ändring yrkas.

Besvärsskriften skall egenhändigt undertecknas av ändringssökanden, hans lagliga företrädare eller ombud. Om ändringssökandens talan förs av hans lagliga företrädare eller ombud eller om någon annan person har uppgjort besvären, skall i besvärsskriften även uppges namn och hemkommun för denna person.

Besvärsskriftens bilagor

Till besvärsskriften skall fogas

- förvaltningsdomstolens beslut i original eller kopia
- de handlingar som ändringssökanden åberopar till stöd för sina yrkanden, om dessa inte redan tidigare har tillställts myndigheten.

Ett ombud skall, om han inte är en advokat, ett offentligt rättsbiträde eller ett rättegångsbiträde med tillstånd, foga en fullmakt till besvärsskriften.

Högsta förvaltningsdomstolens adress

Postadress:	Gatuadress:
PB 180	Fabiansgatan 15
00131 HELSINGFORS	Helsingfors

Fax: 029 56 40382

E-post: korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi

E-tjänst: <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

FPL besvärstillstånd efter anslag 01.16